

FÖRSVARETS FORUM

FÖRSVARSMAKTENS PERSONALTIDNING | NR 4/2022

NATTPATRULL I ÖKNEN MED SPECIALFÖRBANDEN I MALI

Inför medlemskapet i **NATO**

I 21 Inrycksfest i norr

Officerarna som **VÄGRAR PENSION**

PLUS: DALREGEAMENTET | SKARPA BOMBER I SKYN | ÖVNING I GRÅZON
GYLLENE SKÄRMKUNG | PANSARTÅGENS KORTA HISTORIA

ALLA BEHÖVS I LAGET

JAG HOPPAS ATT du har haft en riktigt fin semester med välfortjänt vila! Till dig som har varit i tjänst vill jag uttrycka mitt tack.

Försvarsmaktens arbete för att stödja Ukrainas försvar har fortsatt under sommar-månaderna. Vårt stöd – varav det senaste beslutet omfattar instruktörer för militär grundutbildning av ukrainska medborgare – är oerhört angeläget. En auktoritär stats attack mot en demokrati måste mötas solidariskt.

I skrivande stund har 23

resa där vägen inte är utstakad och klar från början. Metodiskt och långsiktigt hållbart mejslar vi ut vad som är militärstrategiskt rätt både för Sverige och för försvarsalliansen.

EN ANNAN SAK som ska vara långsiktigt hållbar är Försvarsmaktens personal- och kompetensförsörjning. Frågan om stridspiloternas pensionsvillkor är en del, men försvarsmaktslaget är beroende av alla medarbetare. I debatten florearar många påståenden som inte

snabbare höjning av krigsdugligheten inte bara välkomnas utan är helt nödvändiga.

Sverige har genomfört allmänna val. Det är tydligt att det fortsatt finns en bred majoritet gällande våra frågor och ett stort politiskt engagemang för ökad försvarsförmåga. Det ger stabilitet. Vi kan fokusera på vårt uppdrag.

Till sist vill jag hälsa dig som nyinryckt värnpliktig välkommen till Försvarsmakten! Jag hoppas och tror att du kommer se tillbaka på din tid under

” Personalområdet kommer att överses med ett brett anslag inför höstens underlag till regeringen. Det kräver ett helhetsgrepp. ”

av 30 Natoländer ratificerat Finlands och Sveriges medlemsansökningar. Under sommaren har kontakterna med mina försvarschefskollegor fortsatt och i höst kan jag se fram emot ett pärlband av internationella besök, möten och utbyten. Vårens intryck är beständigt: Sverige stärker Natos avskräckningsförmåga och våra partnerländer ser fram emot Försvarsmaktens integrering i den gemensamma försvarsplaneringen.

Natomedlemskapet påverkar självklart det militära råd som lämnas till regeringen den 1 november. Nu intensifieras arbetet med höstens underlag, bland annat genom militärstrategiska diskussioner och förankring med försvarsgrenar och stridskrafter.

Det är ett komplext pussel som ska läggas, men det är mödan värt då det bär mot en starkare försvarsmakt. Vi går in i Nato med stolthet och gott självförtroende. Samtidigt är vi väl medvetna om att det är en

tål närmare granskning, men också adekvata anmärkningar som behöver omhändertas inför såväl Natomedlemskap som nytt försvarsbeslut och fortsatt snabb tillväxt.

Personalområdet kommer att överses med ett brett anslag inför höstens underlag till regeringen. Det krävs ett helhetsgrepp som omfattar allt från lön och villkor till tjänstgöringsförhållanden. Jag avser återkomma i denna del, bland annat under de regionala chefsmöten som genomförs nu i september. Dessa möten ger mig alltid viktig information om läget i organisationen och vad vi har att hantera framöver

På hemmaplan noterar jag att regeringen har tillsatt en utredning som redan i november ska redovisa möjligheterna att tillmötesgå vår begäran om ändringar i nuvarande reglering av Försvarsmaktens verksamhet vad gäller bland annat miljötillstånd. Det är bra. Alla åtgärder som möjliggör en

grundutbildningen med glädje och stolthet – och allra helst att du kan tänka dig ett fortsatt engagemang i Försvarsmakten efter din värnplikt.

Vi har en intensiv höst framför oss och jag ser fram emot att ta mig an den tillsammans med dig!

Micael Bydén
Överbefälhavare

S4 AKTUELLT**S12 PORTRÄTTET**

Pansargeneralens
sista omgruppering

S16 INFÖR NATO

Så förbereds
Försvarsmakten

**S19 TILL SJÖSS I
NATOSTYRKA**

Möt två sjömän i
Nato-tjänst

S20 LIVGARDET I GRÄZON

13:e säkbat slutövade

S32 REDO I KALIX

Beredskapskontroll

S46 BLACK HAWK

Superhelikoptern

S58 FYS

Fallskärmsmästaren

S60 TILL SIST**S63 FÖRVALTAREN
FÖRKLARAR**

Vad gäller vid nya
medaljreglerna?

S64 MAGASINSFYND

Tändstickornas
värdjande budskap

S65 ORD & BEGREPP

Vad betyder snacket?

S66 KRÖNIKA

Stefan Blomberg
på Armémuseum

MILSTOLPAR PÅ RAD

SKOGEN AV MILSTOLPAR växer sig allt tätare. För drygt ett år sedan avslutades den 20-åriga insatsen i Afghanistan. I år går Minusma- och EUTM-bidragen i Mali in i sina slutsyden. Sverige har nyss ansökt om Nato-medlemskap och skickar militärt stöd till ett europeiskt land i krig. Den största specialförbandsinsatsen i svensk historia har precis avslutats. Dessutom: amerikanskt bombflyg har fällt skarpa bomber på svenskt territorium – har aldrig hänt förut – och svenska soldater har underställt finskt kommando – har heller aldrig hänt tidigare.

Två nya regementen tog emot sina första värnpliktskullar under sommaren.

Poängen? Den hinner jag inte formulera (det är lite mycket nu). Men du förstår.

Henrik Lundqvist Rådmark, redaktör

INRYCKARE. Följ med när de första värnpliktiga på över 20 år rycker in i Sollefteå, Östersund och Falun. **S26**

PENSIONS VÄGRARNA Det är inte pengar som driver dem att fortsätta jobba efter 61 års ålder. **S48**

ÖKENFLYKT Största svenska specialförbandsinsatsen är avslutad. Vi följer med på nattpatrull. **S34**

HISTORIA Pansartågen skulle ingå i försvaret av gränsen mot Narvik efter tyskarnas angrepp mot Norge. **S54**

REDAKTION. Försvarsmaktens personaltidning finns även på www.forsvarsmakten.se och Emilia. **Kontakt:** ff-red@mil.se, telefon: 08-788 88 88. **Ansvarig utgivare:** Peder Ohlsson, kommunikationsdirektör. **Redaktör:** Henrik Lundqvist Rådmark, henrikraadmark@mil.se, Försvarsmaktens kommunikationsavdelning. **Art Director:** Markus Hillborg, Make Your Mark, Stockholm. **Tryck:** Elanders. Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material. *Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarsmaktens officiella ståndpunkt.* För ej beställt material ansvaras ej. Utgivningsdag 16 sep 2022. ISSN 1100-8245. Omslag: Stridsfoto:

P4 UTBILDAR UKRAINARE

I början av oktober inleder instruktörer från bland annat Skaraborgs regemente P4 militär utbildning av ukrainska medborgare i Storbritannien.

SEDAN I BÖRJAN av juli utbildar brittiska armén ukrainska medborgare i Storbritannien för att kunna försvara Ukraina mot den ryska invasionen. Utbildningen sker vid ett antal brittiska träningsanläggningar, där de får grundläggande militär utbildning. Sverige bidrar med instruktörer från oktober.

Armén hanterar den första omgången av uppdragets bemanning med 45 instruktörer, som kommer bedriva utbildning i fem intensiva veckor. Skaraborgs regemente P 4 i Skövde har det sammanhållande ansvaret för utbildningsuppdraget och därifrån kommer även en betydande del av instruktörerna.

– Men det här är en gemensam ansträngning från armén och det är ett antal förband som hjälps åt, förtydligar P 4:s

Arkivbild från operation Unifier 2019. Svenskar utbildar ukrainska instruktörer i stridsteknik.

ANDERS BLOM/FÖRSVARSMAKTEN

regementschef överste Stefan Pettersson.

Hur påverkas er befintliga verksamhet när ni nu blir av med ett antal instruktörer för en tid?

– Till att börja med är det här är en viktig uppgift som inte bara handlar om att hjälpa Ukraina, utan också om att bygga säkerhet tillsammans. När det gäller påverkan på vår verksamhet här hemma gör vi

kontinuerligt analyser och vidtar lämpliga åtgärder när eller om vi ser att det behövs, säger Stefan Pettersson.

Sedan 2018 deltar Försvarsmakten även i den av Kanada ledda utbildningsinsatsen, Operation Unifier, där ukrainska säkerhetsstyrkor har utbildats på plats i Ukraina. I februari 2022 drog den kanadensiska ledningen dock tillbaka all personal från insatsen. <

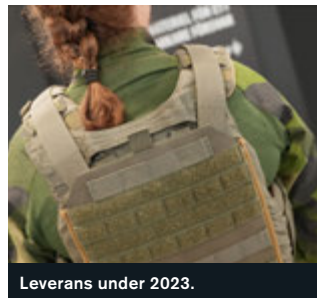
KROPPSSKYDD FÖR KVINNOR

Under nästa år får kvinnliga soldater tillgång till kroppsskydd med bättre passform än dagens Kroppsskydd 12.

– ETT SKYDD MED rätt storlek, vikt och passform ger soldaten förutsättningar att lösa sina uppgifter med bibehållet högt stridsvärde, säger Marvin

Lifbom, chef för avdelningen Gemensam materiel på FMV.

De nya skydden, som levereras av TYR Tactical, är speciellt framtagna för kvinnor sett till passform och storlekar, och ger en likvärdig skyddsnivå som det befintliga Kroppsskydd 12. Leverans till Försvarsmakten sker under 2023.<

Leverans under 2023.<

FMV

ASTRID AMÉN SKAGE/FÖRSVARSMAKTEN

MEDARBETAR- UNDERSÖKNING ÅTERUPPTAS

Vecka 36 till 42 genomförs Försvarsmaktens årliga medarbetarundersökning, FM Vind.

Resultatet används som beslutsunderlag vid fortsatt utveckling av myndighetens organisation.

Förra året genomfördes ingen undersökning på grund av en då pågående upphandling. FM Vind är till stor hjälp i myndighetens utveckling som arbetsgivare, enligt Fredrik Nordenmark, HR-strateg på Leds Pers.

– Undersökningen revideras kontinuerligt och i år ställer vi bland annat frågor om löneprocessen och har ett utökat fokus på verksamhets-säkerhet, säger han.

Undersökningen genomförs i huvudsak digitalt, via en enkät på Emilia.

SMHI TOG ÖVER VÄSSADE VÄDERSTATIONER

I maj lämnade Försvarsmakten över den sista av sina väderradarstationer till SMHI. Samtidigt uppdaterades tekniken.

Samtliga tolv stationer byggdes upp gemensamt av SMHI och Försvarsmakten i mitten av 1980-talet, och de två myndigheterna har vardera ägt fem respektive sju av dem.

Att SMHI nu tar över hela radarnätet sparar kostnader, enligt Försvarsmaktens generaldirektör Mikael Granholm. Han understryker att myndighetens inflytande över radarnätet inte förändras.

Systemet är avgörande för de vädertjänster som det försvarsmaktsgemensamma förbandet Metocc levererar eftersom regn, snö och hagel över hela landet mäts i realtid.

HALLÅ DÄR

... PEDER OHLSSON,

Försvarsmaktens nye kommunikationsdirektör från och med den 26 augusti.

ANTONIA SEHLSTEDT/FÖRSVARSMAKTEN

Vad kan du bidra med till Försvarsmaktens kommunikation?

– Jag har visserligen inte sysslat konkret med kommunikation tidigare, men efter att ha jobbat på många olika nivåer i myndigheten både hemma och utomlands, tror jag mig ha stor förståelse för funktionen och vikten av att den måste finnas med i planeringen av all verksamhet.

– Samtidigt vill jag understryka att jag inte kommer att fördjupa mig i detaljer i det dagliga arbetet på kommunikationsavdelningen, utan förlitar mig på lagarbetet och kunskapen hos medarbetarna.

Vad är det viktigaste för myndigheten att kommunicera nu?

– Extern kommunikation är förstas alltid viktigt, men vi måste också förklara för de anställda hur vi hanterar tillväxten, hur vi når tvåprocentmålet och hur Natomedlemskapet påverkar försvarsplaneringen och personalen.

Vilken är din viktigaste uppgift här och nu, när du nyss tillträtt?

– Det är att sätta mig in i verksamheten och träffa så många som möjligt ur personalen. Jag måste också sätta mig in i kommunikationsavdelningens roll i försvarsmaktens processerna inför den kommande omorganisationen av högkvarteret till en försvarsstab.

SIFFRAN

7 AV 10

... svenskar anser att Försvarsmakten är den myndighet som har bäst förmåga att förebygga och hantera kriser.

KÄLLA: SIFO, ANSEENDEINDEX MYNDIGHETER 2022

NY MILITÄRSTRATEGISK DOKTRIN

"FÖRKLARAR HUR DU SKA TÄNKA"

Nu har den nya militärstrategiska doktrinen, MSD 22, publicerats. Den innehåller ÖB:s inriktning och ställningstagande för hur våra förmågor ska användas på bästa sätt för att lösa Försvarsmaktens uppgifter.

– DET VIKTIGASTE MED doktrinen är att förstå att en doktrin är en vägledning för hur du ska tänka, inte vad du ska tänka, säger Thomas Magnusson, som lett arbetet med den nya doktrinen.

Det nya försvarsbeslutet, det osäkra omvärldsläget och Sveriges Nato-ansökan är några av anledningarna till att den nya doktrinen behövs. Den största skillnaden mellan MSD 16 och MSD 22 är att det nu blir tydligt att det militärstrategiska konceptet inte behöver ses som en sekvens, eller en serie, där allt alltid sker i samma ordning, utan att det istället handlar om olika optioner. Att vi håller en hög gard som ska verka avhållande på fienden, men att vi snabbt kan växla om till att möta ett väpnat angrepp om det skulle behövas.

Tanken, förtydligar Thomas Magnusson, är att man ska vara beredd på att allt kan

Thomas Magnusson uppmanar alla att läsa MSD 22.

hända i vilken ordning som helst, och att det går både att trappa upp och ned mellan normalläge, säkerhetspolitisk kris och väpnat angrepp.

NATO INKLUDERAT

EN ANNAN VIKTIG NYHET är att operationsmiljöns fem domäner beskrivs mycket tydligare. Dessutom finns det nu med en text om Nato och om Sveriges väg till fullvärdig Nato-medlem.

Thomas Magnusson understryker att alla i Försvarsmakten kan ha nytta

av MSD 22 och uppmanar alla att läsa den för att öka förståelsen för den enskildes roll i Försvarsmakten. ◀

HENRIK LUNDOVIST RÅDMARK/FÖRSVARSMAKTEN

CITATET

"Vi måste göra vårt jobb och det måste vi få göra under rådande förutsättningar, för väntar man på ny lag och förordning kan man få vänta rätt länge. Det är krig i Europa."

ÖB Micael Bydén i SvD 4/7 om behovet av rimlig handlingsfrihet för Försvarsmaktens utbyggnad.

REKORDMÅNGA FORTSÄTTER

En tredjedel av Ledningsregementets 427 värnpliktiga som muckade i juni fortsätter inom Försvarsmakten. Det är det högsta antalet hittills.

DE FLESTA HAR redan påbörjat sin anställning som soldater och ytterligare några börjar officersutbildning till hösten.

– Det är glädjande att så många väljer att fortsätta efter värnplikten. Bra utbildning och förståelsen att man är en viktig del i Försvarsmaktens tillväxt för att möta det förändrade säkerhetsläget är troligen två viktiga faktorer som bidrar till att så många vill fortsätta, säger överste Per Nilsson, ställföreträdande chef för Ledningsregementet. ◀

DANIEL SANCHEZ/FÖRSVARSMAKTEN

Aldrig tidigare har så många av Ledningsregementets värnpliktiga valt att fortsätta inom Försvarsmakten som i år. Arkivbild.

Majken Bergström och William Klingenfjord.

HENRIK ESKILSSON/FÖRSVARSMAKTEN

JOBBPEPP

I ett samarbete med Fryshuset mötte Försvarsmakten sommarjobbande ungdomar.

FÖR ANDRA ÅRET i rad deltog Försvarsmaktens skolinformatörer i Fryshusets sommarjobbprojekt. Totalt fick de chansen att möta 250 ungdomar och förklara vad Försvarsmakten gör och vilka jobbområden myndigheten ger.

Henrik Eskilsson, centralt ansvarig för skolverksamheten i Försvarsmakten är stolt över deltagandet.

– Att få föreläsa för ungdomar via denna arena är en förmån, speciellt eftersom många av sommarjobbarna kommer från områden där vi tidigare haft tufft att nå ut. ◀

10 000 FLER KAN MÖNSTRERA

I AUGUSTI ÖPPNADE Plikt- och prövningsverket sitt tredje kontor för mönstring.

Kontoret ligger i Göteborg och ska kunna hantera 10 000 prövningar årligen, utöver de 29 000 som kan genomföras

på myndighetens två kontor i Stockholm och Malmö. Plikt- och prövningsverket genomför inte bara värnpliktsmönstring, utan har uppdrag även för andra myndigheter inom totalförsvaret. ◀

Konditionstest görs på testcykel.

PLIKT- OCH PRÖVNINGSVERKET

AVSLUTAD INSATS I CENTRALAFRIKANSKA REPUBLIKEN

Personalen som kommer från hela Försvarsmakten välkomnades hem av bland annat Lisa Skoglundh, regementschef vid T2, som varit uppsättande regemente.

UTBILDNINGSSATS I Centralafrikanska republiken (EUTM RCA) avslutades i juli i år, efter att ha pågått sedan 2016. Totalt har cirka 250 personer från elva europeiska länder och Brasilien deltagit i insatsen vars mål var att bidra till ett stabilare land genom att ge rådgivning och utbildning till landets väpnade styrkor. Det svenska bidraget,

Personalen välkomnades hem av bland annat Lisa Skoglundh, regementschef vid T2, som varit uppsättande regemente.

ROBIN KRUGER/FÖRSVARSMAKTEN

som sedan 2017 bestått av cirka tio personer, har arbetat med att utbilda soldater i vapenhantering, stridsutbildning, orientering och sjukvårdstjänst på

grupp- och plutonsnivå. Den svenska personalen har också agerat mentor för landets officerare som i sin tur själva utbildat sina soldater. ◀

PÅ NY POST

Kommandör **Torbjörn Lundströmer** placeras vid Försvarsmaktens Högkvarter som C LEDS PLANEK P/G från 1 april tills vidare, dock längst till 30 juni 2025.

Överste **Niclas Magnusson** placeras som chef för samordningsavdelningen vid HKV PROD RPE från 1 aug tills vidare, dock längst till 31 dec.

Överste **Peter Fredriksson** placeras som chef för FömedC från 1 sep tills vidare dock längst till 31 okt 2022.

Överste **Christian Jeppsson** placeras som TFF till LedSystC från 1 aug tills vidare dock längst till 31 dec 2022.

Överste **Malin Persson** anställs (efter beslut om tjänstledighet) som specialattaché i befattningen som militärrådgivare vid Sveriges ständiga representation vid FN i New York, från 15 aug tills vidare dock längst till 14 aug 2024.

Överste **Richard Gray** placeras som

chef för J 7 vid HKV INS från 1 sep tills vidare dock längst till 31 okt 2025.

Brigadgeneral **Stig-Olof Krohné** placeras som C PROD RPE från 20 juni tills vidare dock längst till 30 sep 2025. Krohné befordras vid tillträdet till brigadgeneral.

Överste **Claes Bitterlich** placeras som C IR sekt LEDS INRI, HKV från 1 juni tills vidare dock längst till 31 dec 2025.

Överste **Adam Nelson** placeras som chef för F 7 från 1 juli tills vidare dock längst till 31 aug 2025. Nelson är under samma period lokal verksamhetsledare inom FM Flygoperatör.

Brigadgeneral **Anders Persson** beviljas tjänstledighet för tjänstgöring vid Försvarshögskolan som vice rektor från 1 aug tills vidare dock längst till 31 juli 2025.

Brigadgeneral **Mikael Frisell** beviljas förlängd tjänstledighet för tjänstgöring vid FMV som chef för

ledningsstaben från 1 juli tills vidare dock längst till 31 dec 2026. Frisell befordrades till generalmajor 1 juli 2022.

Brigadgeneral **Claes Isoz** placeras som försvarslogistikchef från 28 juni tills vidare dock längst till 30 sep 2025. Isoz befordrades till brigadgeneral vid tillträdet.

Brigadgeneral **Fredrik Ståhlberg** placeras som stf personaldirektör från 1 aug tills vidare dock längst till 31 dec 2022.

Brigadgeneral **Tommy Petersson** placeras som stf chef för flygvapnet den 1 aug tills vidare dock längst till 3 juli 2025. Petersson befordrades till brigadgeneral vid tillträdet.

Brigadgeneral **Peder Ohlsson** placeras som kommunikationsdirektör från 1 sep tills vidare, dock längst till 31 aug 2025.

Brigadgeneral **Jonas Lotsne** beviljas tjänstledighet för tjänstgöring vid FMV som verksamhetsområ-

BÄTTRE FLYT MED NYA BROAR

Om två år får svenska ingenjörstrupper en helt ny typ av brosystem som är både snabbare och enklare att sätta upp än befintliga Däcksbro 300.

TOLV AMFIBIEBROAR från tyska tillverkarens GDELS (General Dynamics Europe Lands Systems) levereras till Försvarsmakten med början 2024. De nya broarna går inte bara snabbare att sätta upp, utan kan även fungera som färjor.

– Leverans av detta snabbbyggda förbindelse-system är oerhört glädjande. Det

Brittiska och tyska förband byggde under en övning en 350 meter lång bro på 35 minuter, med ett sådant system som Försvarsmakten får om två år.

GDELS

innebär en väsentligt utökad fältarbetsförmåga som i sin tur ytterligare förbättrar brigadernas rörlighet över vattendrag, säger Jonas Larsson, tillförordnad chef på Ing 2.

Brosystemet får beteckningen Amfibiebro 400 och går

att använda tillsammans med det befintliga Däcksbro 300. Båda systemen används dessutom av flera försvarsmakter i Europa.

Systemen kommer tillföras brigaderna och brigadingsjärbataljonerna. ◀

desche armémateriel från 1 juli tills vidare dock längst till 30 juni 2026.

Brigadgeneral **Patrik Gardesten** placeras som stf marinchef den 1 sep tills vidare dock längst till 31 aug 2025. Gardesten befordrades till brigadgeneral vid tillträdet.

Erik Lyttkens placeras som chef för Must SÄKT vid HKV Must från 1 sep tills vidare.

Överste **Mattias Ottis** placeras som stf chef för F 7 den 1 sep tills vidare dock längst till 31 okt 2025. Ottis befordrades till överste vid tillträdet.

Överste **Anders Jönsson** placeras som chef för F 17 från 1 sep tills vidare dock längst till 31 aug 2024. Jönsson är under samma period lokal verksamhetsledare inom FM Flygoperatör.

Kommendör **Anders Borglund** beviljas tjänstledighet för tjänstgöring vid FMV som tillförordnad chef för Ledsstab Prod från 1 juli

tills vidare dock längst till 30 juni 2023. Borglund befordrades till kommandör vid tillträdet.

Brigadgeneral **Johan Axelsson** beviljas tjänstledighet för tjänstgöring vid FMV som chef för verksamhetsområde test och evaluering från 1 aug tills vidare dock längst till 31 juli 2025. Axelsson befordrades till brigadgeneral 1 aug.

Helene Arango Magnusson anställs som stf chef för HKV LEDS JUR från 1 sep tills vidare.

Överste **Per Nilsson** placeras som tillförordnad chef för Ledningsregimentet tidsbegränsat 1 aug-30 sep 2022.

Kommendör **Håkan Nilsson** placeras som marinstabschef vid Marinstaben på Muskö från 17 juni tills vidare dock längst till 30 juni 2025.

Kommendör **Per Edling** placeras som chef för J 5 HKV INSS från 1 sep tills vidare dock längst till 31 aug 2025.

Överste **Håkan Hedlund** placeras som TFF C PROD med inriktning som SC FST Y från 1 sep tills vidare dock längst till 31 dec 2022.

Överste **Matthias Landström** placeras som chef för säkerhetsundererrättelseavd. vdi Must säkkontor från 11 mars tills vidare dock längst till 31 mars 2023.

Överste **Bengt Alexandersson** placeras som chefsutvecklare armé vid LEDS PERS Cpus från 1 sep tills vidare dock längst till 31 aug 2025.

Kristina Bergendal placeras som C Must internationell samverkan från 1 okt tills vidare.

Överste **Patrik Dovskog** placeras som TFF Must från 1 sep tills vidare dock längst till 31 aug 2026.

Överste **Jörgen Röstberg** placeras vid HKV Must som chef SÄKK den 1 sep tills vidare dock längst till 31 aug 2026.

800 SOLDATER I UNIK ÖVNING MED FINLAND

Sista helgen i augusti rullade en brigadstridsgrupp om 800 svenska soldater över gränsen till Finland, för att delta i en gemensam militärövning under finsk ledning.

PÅ FINSKA SIDAN fortsatte man till skjut- och övningsområdet Rovajärvi i närheten av Rovaniemi, där drygt 1 300 finska soldater och officerare mötte. Tillsammans övade de under påföljande vecka så kallad operativ planering. Rent konkret handlade det bland annat om såväl transporter som skjutningar.

– När man befinner sig i trakten av Rovaniemi påminns man om den svenska frivilligkårens historia och de frivilliga som här stred under finska vinterkriget, säger överstelöjtnant Bengt Fransson som ingick i övningsledningen.

Brigadgeneralen Manu Tuominen, finska övningsledaren. (t.v.)

En operativ transport genomfördes från Lombens skjutfält i närheten av Kalix, över finska gränsen, till Rovajärvi.

BEZAV MAHMOD/FÖRSVARSMAKTEN

Övningen var oanmäld, vilket innebär att deltagarna inte var förvarnade, och den var unik i det att det var första gången som svensk trupp leddes av finskt kommando.

Däremot, understryker Bengt Fransson, är övningar med utländska förband rutinverksamhet för Försvarsmakten och att i synnerhet det finsk-svenska militära samarbetet är väletablerat.

– Vi övar för att gemensamt bidra till stabilitet och säkerhet på nordkalotten och stärka vår gemensamma förmåga att möta olika typer av hot.

Den finska övningsledaren

brigadgeneral Manu Tuominen är nöjd med beredskapsövningen.

– Eftersom det är en beredskapsövning blev vi alla lite överraskade i början, men den grundplanering som gjorts tidigare med Norrbottens brigad, vår Jägarbrigad och Kajanalandsbrigaden gjorde att det var ganska enkelt att snabbt sammanföra förbanden.

Övningen i norra Finland föranleddes inte av någon förändrad hotbild och Försvarsmaktens bedömning är att risken för ett väpnat angrepp mot Sverige är fortsatt låg. ◀

VISSELBLÅSARFUNKTION. Försvarsmakten har sedan den 17 juli en så kallad visselblåsarfunktion.

Misstänker du som medarbetare att det finns korrupktion eller andra allvarliga missförhållande som är av allmänt intresse inom myndigheten, kan du anmäla detta via denna kanal och erhålla visst skydd. En visselblåsning ska handla om saker som är olagliga, oetiska eller på annat sätt olämpliga. Mer information om funktionen och hur du går tillväga finns på Emilia under Arbeta i FM.

FÖRSVARSMAKTEN HÖJER TEMPOT

Den första januari skapas Försvarsstaben och därmed en ny ledning av Försvarsmakten. Ytterst sker detta för att snabbare kunna växla mellan olika beredskapsnivåer.

GRUNDEN FÖR förändringen återfinns i ÖB:s vilja att förenkla ledningsstrukturen och ge ökad rådighet åt försvarsgrenarna.

Förenklat skapas Försvarsstaben genom att de två enheterna inom Högkvarteret, ledningsstaben (leder Försvarsmaktens militärstrategiska inriktning och -planering) och produktionsledningen (ansvarar bland annat för utbildning, träning- och övning av förband

och utveckling av materiel), slås ihop. Samtidigt etableras Rikshemvärnsstaben, som ges en tydligare roll, i likhet med armé-, marin och flygstaberna.

Försvarsstaben ska ledas av nuvarande insatschef Michael Claesson, som tillsammans med Michael Cherinet även leder införandet av den nya staben.

– Den centrala ledningen organiseras nu för en period av både tillväxt och en svårförutsägbar omvärld med tydligare, enklare och mer sammanhållen ledning av verksamhet och operationer. Planeringen kommer hanteras parallellt på de olika nivåerna inom Försvarsmakten, vilket kommer ge bättre förutsättningar och större handlingsfrihet

Michael Claesson.

på alla nivåer, säger Michael Claesson och tillägger att förändringen även underlättar anslutningen till och integrationen med Nato. ◀

SKARPA BOMBER

I SLUTET AV AUGUSTI samövade Försvarsmakten på nytt med amerikanska Bomber Task Force och norska flygvapnet. Svenska Jas 39 Gripen eskorterade in ett antal B-52 Stratofortress över svenskt luftrum, varpå svenska markförband pekade ut mål på Vidsele skjutfält som bekämpades med skarpa bomber av B-52:orna – något som inte skett tidigare.

– Övningar som den här innehåller flera moment: från samordning, samband och eskort i svenskt luftrum fram till dess att verkanseld kan avgas mot fientliga mål i Sverige. Övningen blir ett kvitto på att hela kedjan fungerar, säger flygvapenchefen Carl-Johan Edström. ◀

Två svenska Jas 39 Gripen övar tillsammans med en norsk F-35 (ej i bild) och en amerikansk B-52 Stratofortress ovanför Andøya i Nordnorge.

MED KOMMUNIKATION SOM AMMUNITION

Mats Ström är pansargeneralen som tidigt insåg att kommunikation är ett nödvändigt verkansmedel i varje konflikt. Som kommunikationsdirektör har han bidragit till att stärka bilden av Försvarsmakten i samhället.

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/Leds Komm**

Foto **Hampus Andersson/Stridsfoto**

PÅ SIN 18-ÅRS DAG låg han i ett dike på Ravlunda övningsfält och sköt granatgevär. Om de kommande 48 åren visste han då inte mycket. Men han visste detta: han skulle arbeta i det svenska, militära försvaret. Som många andra i uppväxtstaden Kristianstad och inte minst i hans familj.

– Att jag valde den militära banan var på något sätt självklart. Och jag har alltid haft en stark inre drivkraft och velat testa gränser, se hur långt jag kan komma.

Mats Ström, för 48 år sedan en skoltrött 17-åring som den 5 augusti 1974 ryckte in på Kungliga Norra Skånska regementet i Kristianstad, är

i dag brigadgeneral. Men allt annat än trött. Efter fyra år som Försvarsmaktens kommunikationsdirektör har han visserligen gått i pension. Framst för att ”det är dags att hitta på något nytt”. Och för att han är klar med det han föresatte sig att uträtta när han tillträdde befattningen 2018.

– Vi har lyckats samla myndighetens kommunikation och äger i dag vårt eget narrativ. Det vill säga vi bestämmer vilken bild vi förmedlar och vilka signaler vi skickar.

MEDIA AVGÖRANDE I BOSNIEN

UNDER SIN FÖRSTA utlandsinsats, i Bosnien 1995, såg han på ett mycket tydligt sätt hur kom-

munikation är ett ”verkansmedel”, som han uttrycker det, och en nödvändig del i varje väpnad konflikt. Balkankrisen bevakades naturligtvis hårt av internationell media och ingick som en naturlig del av strategin under FN-insatsen, övergripande för att skapa en förståelse i omvärlden för vad som sker och varför. Kriget i Bosnien avgjordes i många stycken genom medias rapportering. Troligen bidrog medierapporteringen till att Dayton-avtalet kom till stånd och att Nato vid årsskiftet 95/96 gick in med sin första fredsframtvängande insats.

Bosnien-insatsen la inte bara grunden för Mats förståelse för kommunikation. Den påver-

Mats Ström gör patron ur och omgrupperar en sista gång från Högkvarteret i Stockholm till familjen i Skåne.

Pensionärlivet blir inte bara tillbaka utat familjeumgänge. Mats Ström har nya uppdrag på gång utanför Försvarsmakten.

PORTRÄTT

kade också i hög grad hans fortsatta väg inom Försvarsmakten; han hade fått smak för den internationella miljön. Under den sista av hans fyra missioner på Balkan, i Kosovo, var han chef för det som kallades JEC (Joint Effect Coordination) vid KFOR högkvarter i Pristina, i praktiken ett slags kommunikationsdirektör.

– Där lärde jag mig bland annat mycket om hur Nato ser på strategisk kommunikation, en oerhört värdefull kunskap

myndighetens värdegrund, till att främst handla om att stödja den operativa verksamheten.

Den kommunikationsavdelning som pansargeneralen nu lämnar är av ett annat slag än den han tog över för fyra år sedan. Inte lika mycket stuprör, och en struktur som gör det möjligt att kommunicera sammanhållet. Både i ett övergripande perspektiv och med en omedelbar här-och-nu-blick. Men han tar inte åt sig särskilt mycket av äran för föränd-

”Jag har nog främst bidragit till att få folk att själva inse hur vi behöver arbeta för att få störst effekt av vår kommunikation.”

han sedan nyttjat, inte minst som kommunikationsdirektör i försvaret.

INTE LIKA MYCKET STUPRÖR

DEN SNABBA OCH OVÄNTADE säkerhetspolitiska utvecklingen i Europa har på kort tid förändrat Försvarsmaktens kommunikation. Alltsedan evakueringen av tolkar och deras anhöriga från Afghanistan 2021 har en stor del av Mats tid upptagits av frågor som rör kärnverksamheten, för att använda näringslivsspråk.

– Mycket av vår kommunikation har gått från att beskriva sådant som behovet av ökade resurser och hur vi arbetar med

ringen själv.

– Vi har bra chefer och personal i övrigt. Jag har nog främst bidragit till att få folk att själva inse hur vi behöver arbeta för att få störst effekt av vår kommunikation.

Vad tror du att ett Natomedlemskap innebär för Försvarsmaktens kommunikation?

– Efter att ha diskuterat med mina motsvarigheter i Danmark och Norge upplever jag att vi är på rätt väg. Jag tror att det kommer att utvecklas ett nordiskt koncept, där vi stärker försvarsvilja och motståndskraft. Och inte minst ser till att vi upplevs som enade och starka mot Ryssland. ◀

MATS STRÖM

Karriär (utbildningar och befattningar i urval):

1974–75: värnplikt.

1975–78:

plutonofficersutbildning / instruktör i pansarskyttetjänst.

1982–83: 191

Regementsofficerskursen, Karlberg.

1990–95: MHS HK, generalstabsaspirant vid arméstaben.

1995: DCOS NORDBAT 2 UNPROFOR.

1999–2000: DCO Swedish Mechanized Battalion Group KFOR Kosovo.

2000–2003: Operativa Insatsledningen (OPI).

2002–2003: US CENTCOM Tampa.

2003–2005: Chef

Skaraborgsbrigaden, Skövde.

2004: DCO Multinational Brigade Centre, KFOR Kosovo.

2006: ACOS J3 EU HQ Operation RD Congo.

2007–11: Chef

Trängregementet.

2010–11: ACOS JEC KFOR HQ, Pristina.

2011–13: Chef FMLOG.

2014–17: FMV.

2017–18: Deputy Force Commander MINURSO, Västsahara.

2018–2022:

Kommunikationsdirektör.

Bor: Hammenhög i Skåne

Familj: Gift och en vuxen dotter.

Mats Ström, då överste, tog över som chef för Trängregementet 2007 efter överste Krister Edvardsson.

JOHAN LUNDQVIST/STRIDSFOTO

HAN LEDER NATOARBETET

FÖRSVARSMAKTENS PLANERING INFÖR NATOMEDLEMSKAPET HAR PÅGÅTT EN TID. PÅ HÖGKVARTERET JOBBAR EN HEL ARBETSGRUPP MED FÖRBEREDELSENA.

Text Johan Lundgren/Leds Komm

AR BETET INFÖR anslutningen till Nato hålls samman av generalmajor Thomas Nilsson, Försvarsmaktens CIO (Chief information officer). Han har en gedigen kunskap om Natofrågor efter flera år som svensk militär representant i Bryssel.

– I och med Natoansökan ändrar vi vår säkerhetspolitiska lösning, nu blir vi medlemmar i en försvarsallians; det påverkar oss på många sätt. Och det gäller att komma ihåg att det inte är Försvarsmakten som blir medlemmar i Nato, det är Sverige. Det kommer beröra även andra myndigheter och verksam-

heter, säger Thomas Nilsson.

Efter toppmöten i Madrid respektive Bryssel under sommaren beslutade Nato att bjuda in Sverige och Finland som blivande medlemmar, en så kallad invitee-status. Det innebär att samarbetet fördjupas ytterligare.

– Vi blir nu inbjudna till huvuddelen av de arbetsgrupper, kommittéer och möten som Nato har för att driva verksamheten och vi får också ta del av mer information.

STÖDFUNKTIONER BEHÖVER VÄXA
DET BETYDER ALLTSÅ att Försvarsmakten stegvis behöver

öka sin närvaro i diverse Nato-staber. Norge har cirka 200 personer placerade på olika platser och eftersom man bemannar efter befolkningsstorlek kommer Sverige behöva drygt det antalet individer.

– Vi måste ta fram en plan för hur vi ska uppnå detta och det kommer ta ett tag för vi har ju inte folk som är sysslösa. Det handlar om hitta balans mellan tillväxt, beredskap och insatsverksamhet och samtidigt ta hänsyn till vilka kompetenser som är viktiga att få dit.

Fler utsända innebär också att stödfunktionerna behöver växa och rutinerna ses över, bo-

"Vi tittar nu på vår roll i Natos försvarsplanering, vad vi kan bidra med och vad medlemskapet innebär för försvaret av Sverige och vårt närområde", säger Thomas Nilsson.

stad ska fixas, kanske har man medföljande familj, barn som ska gå i skola.

– Det är lätt hänt när man pratar Nato att man enbart tänker officerare, men det finns möjligheter att arbeta även som civil i Nato-systemet. I den internationella staben i Bryssel är det en övervägande del civil kompetens.

På toppmötet i Madrid enades medlemsländerna också om att de nästa år ska ha fler soldater längs gränsen mot Ryssland. De multinationella stridsgrupper som finns bland annat i Baltikum, Polen och Rumänien ska utökas från dagens cirka tusen soldater till brigadstorlek, det vill säga 3 000-5 000 soldater.

– Tidsförloppen i dagens krigföring är snabbare än förr och därför kommer det krävas permanent närvaro på vissa platser. Beroende på vad regering och riksdag beslutar kan det längre fram även bli svenska förbandsbidrag.

En sak som Thomas Nilsson understryker är att även i Nato

kommer Sverige ha huvudansvaret för sitt eget försvar.

– Vi pratar ofta om artikel 5 alltså kollektivt försvar, en för alla, alla för en, men artikel 3 säger tydligt att man ska kunna hantera sin egen säkerhet och ha ett starkt nationellt försvar. Däremot kommer vår operativa planering ske i ett Natosam-

medlemmar kommer situationen förändras rejält, enligt Thomas Nilsson. Den nordiska dimensionen kommer att stärkas, både i fråga om hur länderna framstår i Nato, men också vad beträffar förmågeutveckling och beredskapsplanering till exempel.

– Vi har ju redan ett långt-

» Han konstaterar att Nato kommer att stärka Sveriges försvar men också att Sverige kommer att stärka Nato.»

manhang, det enda land vi planerat med tidigare är Finland.

FÖRMÅGOR SOM GÖR SKILLNAD

HAN KONSTATERAR ATT Nato kommer förstärka Sveriges försvar, men också att Sverige kommer stärka Nato.

– Vi har förmågor som gör skillnad för Nato. Och geografin vi bidrar med förändrar försvarsalliansens strategiska situation, till exempel för att försvara de baltiska länderna.

När alla länder i Norden är

gående samarbete med övriga nordiska länder men det kommer sannolikt intensifieras ytterligare när vi är med i alliansen.

– Vi är ju redan interoperabla med Nato, det har vi jobbat med länge, nu behöver vi förbereda fler medarbetare för befattningar i deras organisation och anpassa våra processer så att våra nationella planer kuggar in i deras. Nu är bara frågan när vi blir fullvärdiga medlemmar. ◀

FRÅGOR NATO

Hur påverkas svenska försvaret av ett Nato-medlemskap?

Vår försvarsförmåga är alltid en nationell angelägenhet och ett ansvar, oavsett medlemskap. Bedömningen är att ett Nato-medlemskap skulle underlätta Försvarsmaktens huvuduppgift – att försvara Sverige mot väpnat angrepp – avsevärt. Den krigsavhållande effekten ökar markant om Sverige går med i Nato, eftersom ett angrepp mot Sverige är ett anfall mot övriga

medlemmar i Nato.

Kan Nato stationera soldater och vapen i Sverige?

Förutom en flygflottilj med E 3 A (AWACS) i tyska Geilenkirchen har Nato inga egna förband, utan det är medlemsstaterna som avdelar dessa efter beslut av respektive regeringar och parlament. Norge och Danmark har förbehåll för lagring av kärnvapen och stationering av trupp. Liknande förbehåll kan även Sverige

ha vid ett medlemskap. Men detta beslutas av vår riksdag och regering.

Kommer svenska värnpliktiga skickas utomlands?

Vår bedömning är att värnpliktiga inte kommer påverkas av ett svenskt Natomedlemskap. Användandet av totalförsvarspliktig personal utomlands i ett skarpt läge förutsätter att tjänstgöringen sker för att försvara Sverige eller för landets försvarsberedskap och förutsätter er-

forderliga regeringsbeslut. All vår skarpa internationella verksamhet genomförs med anställd personal.

Vad krävs av svenska soldater?

När det gäller kompetensen blir det ingen förändring. Svenska förband hävdar sig mer än väl i jämförelse med andra länders förband i organisationen. Men Nato-staber bemannas i större utsträckning av officerare.

FAKTA NATO

»» **Nato (North Atlantic Treaty Organization)** är en allians mellan 30 stater i Europa och Nordamerika vars syfte är säkerställa fred och säkerhet i medlemsstaterna med politiska och militära medel.

»» **Artikel 5.** Natos medlemmar har förbundit sig till artikel 5 i fördraget, den kollektiva försvarsklausulen

som föreskriver att ett väpnat angrepp på någon av medlemsstaterna ska betraktas som ett angrepp mot dem alla och att en attackerad medlemsstat följaktligen ska bistås av övriga medlemmar.

»» **Natos medlemsländer** är i dag: Albanien, Belgien, Bulgarien, Danmark, Estland, Frankrike, Grekland, Island, Ita-

lien, Kanada, Kroatien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Montenegro, Nederländerna, Norge, Nordmakedonien, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Tjeckien, Turkiet, Tyskland, Ungern och USA.

»» **Långt samarbete.**

Sverige har länge haft ett omfattande samarbete med Nato och

beskrivs som en av de viktigaste och mest aktiva av dess samarbetspartners. Sverige deltar sedan 1994 i samarbetet Partnerskap för fred (PFF) och har inom ramen för detta deltagit i både utbildningar och övningar. Svensk militär har också bidragit vid flera Nato-ledda insatser i Kosovo, Afghanistan och Libyen.

TILL SJÖSS MED NATO I TRE MÅNADER

Niklas och Robin jobbar vid Fjärde sjöstridsflottiljen men ingick i tre månader under våren i en av Natos stående styrkor i Östersjön, på det lettiska fartyget LVNS Virsaitis. Som en del i den internationella staben bidrog de två officerarna med svensk expertis och deltog i minröjning i Östersjön och Västerhavet.

Varför är de största skillnaderna och likheterna jämfört med att jobba på ett svenskt fartyg?

ROBIN: Det har blivit tydligt hur väl Sverige redan arbetar utifrån samma strukturer som Nato. Svenska marinen arbetar ofta i en internationell kontext så det är inte särskilt konstigt att det finns många likheter. Skillnader finns, såklart. Nato är inget annat än alla de länder som gemensamt går ihop och bidrar med just sin expertis.

Ni var med i Baltops där även svenska fartyg ingick. Hur är det att arbeta med svenska marinen från ett utländskt fartyg?

Robin och Niklas har varit en del i Natostaben under tre månader. Efter sommaren är de tillbaka i svenska marinen.

SNMCMGT

NIKLAS: Det var väldigt kul eftersom vi fick möjligheten att sprida kunskap om svenska fartyg och vårt arbetssätt. Staben fick möjlighet att ställa frågor direkt till oss om hur det fungerar på våra fartyg, vilket var väldigt uppskattat.

Vad har ni lärt er under dessa tre månader?

NIKLAS: Det var första gången jag arbetade i en sjöående stab, så förutom det vardagliga där så är den största lärdomen samarbetet med andra nationer och det kontaktnät som skapas.

ROBIN: Under våra tre månader till sjöss har vi deltagit i många övningar och där emellan görs nödvändiga stopp i olika hamnar för att fylla på proviant. Vi har fått upptäcka många platser som jag aldrig annars hade besökt!

Den sista juni lämnade Robin och Niklas LVNS Virsaitis för att återgå till sina ordinarie besättningar på fartyg i svenska marinen. ◀

Text **Melina Westerberg/Marinen**

13:E SÄKBÄT

Text *Försvarsmakten* Foto *Anna Palm/Livgardet*

Kriget knackar på dörren och soldater beordras ut för att skydda hamnar och anläggningar på land. Samhällets funktioner måste upprätthållas när attacken sker. Det var utgångspunkten för 13:e säkerhetsbataljonens stora krigsförbandsövning i maj.

PRÖVAS

Hamnen är scenen för ett moment i krigsförbandsövningen, där ett bredare koncept av bataljonens förmåga att "motverka säkerhetshotande verksamhet", övas.

I GRÅZON

13:E SÄKBAT

ETT LUGN VILAR ÖVER Stockholms bulkhamn på Södertörn. En väldig, blågrön kran lyfter metodiskt timmer från lastbil till fartyg. Men det är ett bedrägligt lugn och plötsligt uppenbarar sig soldater bakom högarna av timmer och sand. Deras uppdrag: säkra hamnen.

Samtidigt, ungefär 20 mil norrut i trakterna runt Gimo

i Norduppland, samlas ett stort antal värnpliktiga med uppdraget att skydda radio-master, mobilmaster och andra anläggningar som är viktiga för samhället, mot sabotage.

Läget är nämligen följande: det fiktiva landet Murinius misstänks förbereda ett anfall mot Sverige. Därför behöver skyddet av samhällsviktiga anläggningar stärkas.

Soldaterna i hamnen och i norra Uppland tillhör 13:e säkerhetsbataljonen, vars uppgift är att ”motverka säkerhetshotande verksamhet”, som ställföreträdande bataljonschefen Max Skarp formulerar det.

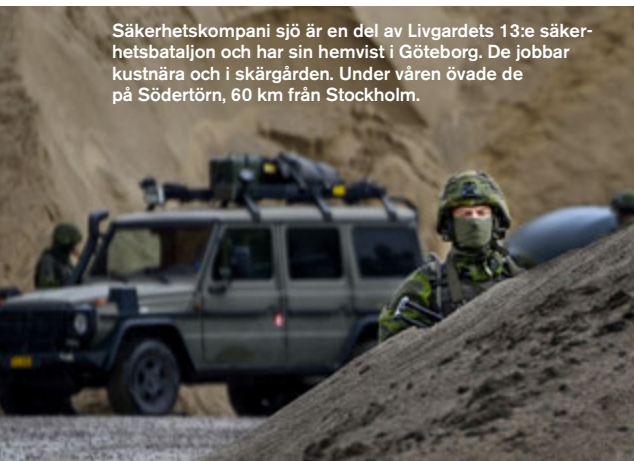
VART FJÄRDE ÅR

BÅDA MOMENTEN INGÅR I bataljonens stora krigsförbandsövning. En sådan genomförs

Värnpliktiga intar lunch i fält under slutövningen i de uppländska skogarna.

Säkerhetskompani sjö är en del av Livgardets 13:e säkerhetsbataljon och har sin hemvist i Göteborg. De jobbar kustnära och i skärgården. Under våren övade de på Södertörn, 60 km från Stockholm.

”Vi övar på en av våra huvuduppgifter, som är att motverka säkerhetshotande verksamhet”, berättar major Max Skarp som är ställföreträdande chef på 13:e säkerhetsbataljonen, om de värnpliktigas slutövning.

vert fjärde år och innebär att även värnpliktiga som avslutat sin utbildning, och tidvis tjänstgörande personal kallas in. Det ställer särskilda krav, påpekar Max Skarp. Men främst administrativa.

– Det är inte svårt att kalla in personal enligt pliktlagen, bara man har bra framförhållning. Men man måste ta med i beräkningen att individer exempelvis

kan begära uppskov på grund av tjänst eller familjeförhållanden.

– Själva genomförandet är förvånansvärt likt för någon som inte har varit inne på fyra år eller mer. De presterar lika bra som inneliggande värnpliktiga. De är hungriga helt enkelt.

De värnpliktiga som nu förbereder sig i norra Uppland kommer från förband

i Göteborg, Enköping och Kungsängen. Innan de kliver in i övningen har de inkallade fått repetitionsutbildningar i bland annat sjukvårdstjänst och fordonsbestämmelser, och givetvis även skjutit in sina vapen.

RÖJDYKARE ANSLUTER

SOLDATERNA SOM SKA SÄKRA hamnen tillhör det stående

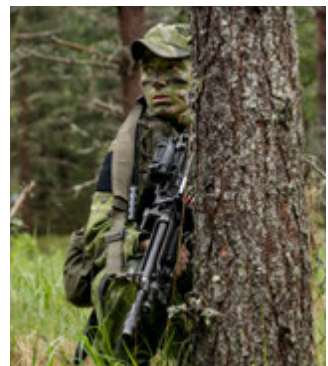

När bomben i övningen har oskadliggjorts fortsätter kompaniet att säkra hamnen genom att söka av kajområdet och silos, som inte längre används för gods. Hundarna har små tassor på tassarna som skydd i den gamla industrimiljön.

Marinens röjdykare förbereder sig för att gå ner under ytan och plocka upp kvarvarande delar av bomben för att kunna lämna dem till den kriminaltekniska säkerhetsunderrättelse-pluton (KTSU) för vidare utredning.

Med hjälp av roboten upptäcks och oskadliggörs den fiktiva bomben, som placerats hängande på kajkanten.

Värnplikting på 13:e säkerhetsbataljonen beväpnad med en kulspruta 90 arbetar med skydd i terrängen under sin slutövning.

13:E SÄKBAT

förbandet säkerhetskompani sjö, och har stöd av enheter som fältsäkerhetsplutonen, den kriminaltekniska säkerhetsunderrättelseplutonen (KTSU) och röjdykare från marinen.

– Säkerhetskompani sjö agerar i en bredare kontext än de värnpliktiga som nu befinner sig i skogarna runt Gimo, berättar bataljonschef Jim Stalpe.

Uppgiften i hamnområdet går ut på att skapa en lägesbild av området för att se om det finns några motståndare och om något sabotage pågår eller planeras. Soldaterna i land får strax sällskap av röjdykare som

”Efter en kort sökinsats med hjälp av en robot upptäcker de en bomb under vattnet intill kajen. Den är lyckligtvis fiktiv.”

närmar sig hamnen i sin RIB-båt. Efter en kort sökinsats med hjälp av en robot upptäcker de en bomb under vattnet intill kajen. Den är lyckligtvis fiktiv varför själva röjningen – sprängningen – av bomben sker utan dramatik.

Säkerhetskompani sjö fortsätter sin sökinsats på området. Hundarna som är en ovärderlig hjälp i sökandet, bär små tos-

sor, för att inte skada tassarna i den gamla industrimiljön.

Max menar att en bra övning behöver ha inslag av realism och ett upplägg som ger möjlighet för flera förband att öva tillsammans.

– Vi såg tidigt att det soldaterna, grupperna och plutonerna har övat på fungerar. De rutinerna sitter, säger Max. ◀

FAKTA 13:E SÄKERHETS Bataljonen

» Förbandet övas i att hantera de fem huvudtyperna av säkerhetshot, i Sverige och internationellt: kriminalitet, sabotage, subversion, underrättelseverksamhet och terrorism.

» Bataljonen drivs i samarbete mellan armén, marinen och flygvapnet.

» Förbandet är uppdelat i en bataljonsstab med betjäningförband och stödresurser, en säkerhetsskvadron vid

Livgardet och en mindre del vid Luftstridsskolan, ett säkerhetskompani sjö vid Amfibieregimentet i Göteborg, och en funktions- och en utbildningsskvadron, båda vid Livgardet.

» Huvuddelen av personalen har militärpolis-kompetens och de anställda vid förbandet har gått en inledande utbildning i säkerhetstjänst, juridik, vapentjänst, sjukvård och motortjänst.

SÅ SKA 13:E SÄKBAT KLARA TILLVÄXTEN

13:E SÄKERHETS Bataljonen omorganiserar sig för att kunna möta tillväxtkraven och den allt mer komplexa hotbilden.

– Det finns en hel palett med metoder för angrepp i dag, som cyberangrepp, biologiska vapen, påverkanskampanjer och så vidare. Och med drönare behöver en angräpar inte ta sig fram till målet på samma sätt som tidigare för att genomföra angreppet, säger överstelöjtnant Jim Stalpe som är chef för 13:e säkerhetsbataljonen.

Detta bidrar till en allt mer komplex hotbild, och är ett av skälen till att ett 13:e säkerhetsbataljonen behöver växa, liksom Försvarmakten i stort.

Redan under hösten 2022 börjar bataljonen utbilda så kallad MR-säkförband, som ska tjänstgöra i militärregionerna. Och på sikt ska en ren pliktskvadron etableras, som alltså ska bestå av värnpliktiga.

Jim Stalpe efterlyser fler medarbetare och trycker på fördelar som att ”13:e säkbat står långt fram i utvecklingen och är en utmanande arbetsplats”.

Var krävs för att klara av jobbet?

– Du behöver vara självständig då man jobbar i små patruller och ofta långt ut. Man måste kunna improvisera och hitta okonventionella lösningar för

att lösa problem. Stor integritet är också nödvändigt eftersom man inte alltid kan dela med sig av det man arbetar med. ◀

Överstelöjtnant Jim Stalpe, chef för 13:e säkerhetsbataljonen.

SVT, Sveriges radio och lokaltidningar var på plats för att intervjua de nyinryckta soldaterna.

INRYCKSFEBER

Text & foto Erik Löfgren/121

I NORR

Det ligger förväntan, spänning och nästan lite oro i luften. 27 tjejer och killar från olika delar av landet har samlats och står uppställda i en korridor i en klassiskt gul kasern på det gamla regementsområdet I21 i Sollefteå.

DET ÄR MÅNDAGEN den 8 augusti och det här är deras första kontakt med Försvarsmakten. Nu väntar tio månader på I21 i Sollefteå.

Detta första utbildningsår är de totalt 41 värnpliktiga på I21 i Sollefteå. Förutom de 27 nyinryckta soldaterna har elva gruppchefer anslutit. De har gjort sina två första månader på I21:s så kallade detachement i Östersund. Från I19 i Boden har de tre plutonsbefälen Kristoffer Dingstad, Ove Schyffert och Ludwig Bjurling anlänt.

Men det är inte bara hos de nyinryckta soldaterna som det ligger förväntan och spänning i luften. Det gäller även befälen. För dem är det en historisk dag när de första soldaterna anländer till I21.

NYBYGGGARANDA

DET SENASTE HALVÅRET har det rätt rena nybyggarandan på I21:s gamla regementsområde i Sollefteå.

I juni 2000 halades regementsflaggan på kanslihuset på I21 och Sollefteås era som gammal regementsstad verkade då vara förbi för alltid. Men efter ett par decennier började förändringens vindar blåsa och den 16 januari 2022 var det högtidlig återinvigning av Västernorrlands regemente I21, nu förstärkt med ett detachement i Östersund och Jämtlands fältjägarbatal.

Personalen har nyrekryterats och en hel del officerare som var med på "den gamla goda tiden" har återvänt till Försvarsmakten

efter drygt 20 år i civila jobb, för chansen att få vara med om att bygga upp ett helt nytt regemente såväl i Sollefteå som i Östersund. Förutom återvändande officerare från det civila är det många som begärt förflyttning till I 21 från andra förband.

Bland sollefteåborna syns något som närmast kan

benämnas som stolthet över att regementet är tillbaka. Regementschefen överste Jonas Karlsson konstaterar att han sällan i sin långa karriär inom Försvarsmakten känt ett sådant genuint och varmt välkomnande från lokalbefolkningen när han kommit till en ny plats, som han gjort i Sollefteå.

– När jag går in i den lokala

ICA-butiken, vägg-i-vägg med regementsstaben, kommer det ibland fram sollefteåbor som jag aldrig träffat förut och hälsar. De känner igen mig från tidningen säger de och tackar för att vi är här, säger Jonas Karlsson.

– Att gå ut på stan i uniform får en nästan att känna sig som rockstjärna.

Överste Jonas Karlsson,
I 21:s regementschef

OVAN: Det var stor spänning och hög förväntan hos de nyinryckta tjejnerna och killarna på I 21 i Östersund efter att ha hämtat ut all utrustning på förrådet.

Första bäddningen – med till synes skapligt studs i lakanen.

Mycket vatten har runnit i älven under Ångermannabrön sedan Sollefteå blev "staden som är ett skidspår mellan två regementen". När Sollefteå var som störst som regementsstad med trängregementet T3 på norra sidan av Ångermanälven och infanteriregementet I1 på den södra handlade det om närmare 1 500 värnpliktiga per år.

Nu är det förvisso betydligt blygsammare med drygt 40 soldater i Sollefteå och cirka 75 soldater i Östersund detta första utbildningsår 2022–23.

Men på några års sikt ska minst 150 värnpliktiga utbildas årligen på I21 i Sollefteå och 100 i Östersund. Redan görs utspel från olika försvarspolitiker på riksnivå som pratar om att I21 ska bli brigadplattform och på sikt utbilda minst 800 soldater varje år på respektive ort.

Fast vägen dit är lång. Först ska två helt nya regements-

områden byggas för I21 i Sollefteå och Östersund. I Sollefteå ska det byggas några kilometer söderut på andra sidan riksvägen från stadsdelen och företagsbyn Hågesta, som I 21:s gamla regementsområde numera heter.

I väntan på att Sollefteås nya regementsområde står färdigt 2028–29 hyr Försvarsmakten två kaserner på I21:s gamla område "vägg-i-vägg" med trygghetsboende, ICA-butik och badhus.

GICK I SKOLAN HÄR

TILLBAKA TILL DE nyinryckta soldaterna. För Edvin Lindgren, en 19-åring från byn Junsele några mil upp längs Ångermanälven och en av elva gruppchefer, är det en speciell känsla att komma in i den gula kasernen.

Fram till i julas huserade nämligen gymnasieskolan i den här kasernen under några år och dessförinnan det berömda

skidgymnasiet i Sollefteå. Här pluggade Edvin på bygg- och anläggningsprogrammet innan han tog studenten i våras.

– Ja, det är en speciell känsla att komma tillbaka och se hur skolbänkarna är utbytta till våningssängar och plåtskåp, skrattar Edvin Lindgren.

Han och de övriga soldaterna har dessutom blivit lokalkändisar på kuppen. För det är inte bara lokalbefolkningen som är intresserad av etableringen, utan även lokalmedia. Allt bevakas minutiöst och alltid är det någon ny "milstolpe" som kan resultera i en tidningsartikel, ett tv-reportage eller ett radioinslag.

Första inryckningen på I21 renderar därför enorm uppmärksamhet bland media i såväl Västernorrland som i Jämtland och vid en pressträff i Sollefteå är hela sex olika mediehus representerade.

En av soldaterna som låter sig intervjuas av lokalmedia är

I Östersund huserar I 21 tillfälligt i gamla F 4:s kaserner på Frösön i väntan på att ett nytt kasernområde ska byggas.

Clara Möllborg från Sundbyberg. När hon fick inryckningsordern hade hon inte ens hört talas om Sollefteå, men hennes första intryck av såväl staden som det nystartade regementet är positiva.

– Mitt drömyrke är egentligen polis, men efter de två första månaderna som GB (gruppbefäl, reds anm) på I21 i Östersund och nu när jag kommit hit till Sollefteå känner jag att jag vill ge det här en rejäl chans. Jag trivs verkligen bra och har börjat revidera mina

framtidsplaner och funderar faktiskt på en framtid inom Försvarsmakten som alternativ till polisyrket.

Devisen för I21 är ”För försvaret av nedre Norrland – från fjäll till hav” och nybyggarandan som känns vid I21 i Sollefteå är lika märkbar 17 mil västerut, på Frösön där ”jämtlandsdelen” av I21 – Jämtlands fältjägarbatal – håller till på gamla F4, i väntan på att det nya kasernområdet ska byggas strax öster om Östersund.

En som fått nära till sin värn-

pliktstjänstgöring är Manfred Nilsson. Han bor på Frösön och har cykelavstånd till logementskasernen (även om han tog lokalbussen på inryckningsdagen...).

Han tycker att det är toppen att möjligheten att göra ”lummen” på hemmaplan dök upp lagom till studentexamen.

– Jag har gått teknikprogrammet på gymnasiet och var ganska skolless när vi gick ut i våras. Så när jag fick antagningsbeskedet från Pliktverket att jag var uttagen som fältjäga-

Otto Reithner från Stockholm får ut sin utrustning i Sollefteå av Janne Bergman Andersson.

OVAN: Jämtlandsungdomarna Hector Moralo, Fredrik Liljedahl och Wilma Liljemark ser fam emot att göra värnplikten på hemmaplan i Östersund.

Edvin Lindgren intervjuas av P4 Västernorrland utanför kasernen i Sollefteå.

re på I21 här hemma på Frösön tyckte jag det var toppen!

Och det är just den lokala rekryteringen som är ambitionen när I21 ska växa i Sollefteå och Östersund.

– Alla är såklart välkomna, men fokus bör vara på lokal och regional rekrytering av värnpliktiga från nedre Norrland, det vill säga Jämtlands och Västernorrlands län, till våra två

verksamhetsorter i Sollefteå och Östersund, säger regementschefen överste Jonas Karlsson.

– Det är inte minst viktigt för den fortsatta expansionen av regementet. ◀

OM I21

» Återetableringen av I21 är en del av uppdraget från riksdag och regering att stärka Sveriges försvarsförmåga mot bakgrund av en osäker omvärldsutveckling.

I21 kommer att bedriva verksamhet i både Sollefteå och Östersund.

» Sedan gamla I21 avvecklades i och med försvarsbeslutet år 2000 har viss militär verksam-

het funnits kvar i Sollefteå i form av Försvarsmaktens hundtjänstenhet och 15:e hemvärnsbataljonen. I Östersund har Fältjägargruppen och 14:e hemvärnsbataljo-

nen funnits kvar. I och med återetableringen av regementet i Sollefteå och Östersund stärker Försvarsmakten den militära närvaron i nedre Norrland.

HISTORISKT I FALUN

I augusti tog Dalregementet I 13 emot värnpliktiga för första gången på över 20 år. Gruppen består av 150 unga kvinnor och män som ska göra sin grundutbildning i Falun.

MÅNDAGEN DEN 8 augusti ryckte Dalregementets första värnpliktiga in sedan regementet lades ner 2000. Tio av dem ryckte in redan i mars i Boden och fortsätter nu sin utbildning i Falun för att bli skytteplutonchefer. 35 ryckte in i Östersund i juni och ska bli skyttegruppchefer. Resterande ryckte in i Falun direkt och utbildas till skyttesoldater.

Kinn Forsenberg från Uppsala ska bli skyttesoldat.

– Det känns bra, men jag kan inte riktigt fatta att jag är här. Det är lite svårt att föreställa sig hur det kommer att bli, säger Kinn.

I och med att Dalregementet är tillbaka återetableras

också det lätta infanteriet, som innebär att soldaterna strider till fots och bär sin egen utrustning.

– Det är roligt att vara en del av infanteriet, även om det också kan vara jobbigt att gå, säger Jonas Palm från Norrtälje och skrattar.

Han ryckte in i Östersund i juni och på Dalregementet kommer han att utbildas till skyttegruppchef.

– Jag ser mest fram emot att genomföra stridsövningar med min grupp. Att göra värnplikten var något jag verkligen

ville, och som läget nu ser ut i världen känns det viktigt.

Filip Einerstam från Sala påbörjade också sin utbildning till skyttegruppchef i Östersund, men är nu i Falun.

– Vi har fått ett bra bemötande, och det är kul att få vara med om den här återetableringen, säger Filip.

David Höij från Stockholm kommer närmast från Boden där han ryckte in i mars, och han ska bli skytteplutonchef.

– Det är roligt att få vara med och starta upp Dalregementet igen. Det är historiskt, säger David.

text och foto Agnes Hejll/Dalregementet I 13

Filip Einerstam och David Höij ser fram emot tiden på Dalregementet.

Värnpliktshandläggare Margareta Fredholm tar emot vid inskrivningen.

SMÄLLHETT I KALIX

UNDER SISTA VECKAN i augusti genomfördes en oanmäld beredskapskontroll strax norr om Kalix, med 700 soldater från olika arméförband. Och skarp ammunition.

– Att pröva arméns förmåga att lösa uppgifter med skarp ammunition är en mycket viktig del i en beredskapskontroll. Det är först då vi ser att hela systemet fungerar fullt ut, säger övningsledare Bengt Fransson.

Beredskapskontroller är insatschefens verktyg för att säkerställa att förbanden klarar kraven på beredskap och tillgänglighet.

Förbanden som deltog i beredskapskontrollen kom från I 19, P 4, K 4, A 8, T 2, Livgardet, LedR, Swedec, FMLOG, FMTIS, FMTS och FömedC. ◀

Text **Försvarsmakten**

Foto **Bezav Mahmod/Stridsfoto**

Överstelöjtnant Bengt Fransson var ansvarig övningsledare.

SPECIALFÖRBAND

I STRID MOT TERRORIS

Under drygt ett år var de svenska specialförbanden med stödförband insatta i Mali. Nästan varje operation innebar stridskontakt med terroristgrupper.

SMEN

Under drygt ett år deltog svenska specialförband och dess stödförband i den multinationella specialförbandsstyrkan Task Force Takuba i Mali och Niger, i huvudsak som helikopterburen snabbinsatsstyrka. Insatsen är den mest omfattande specialförbandsinsats som Sverige genomfört.

*Text Tobias Bestelid
Foto Stridsfoto/Försvarsmakten*

MÉNAKA, MALI. De mattsvarta Black Hawk-helikoptrarna syns knappt i mörkret, men hörs desto mer. Motorerna rusar när helikoptrarna lyfter rakt upp i den varma maliska natten. Soldaterna sitter med benen ut genom helikoptrarnas öppna dörrar. Automatkarbinernas ljuddämparförsedda pipor pekar ut i det kompakta afrikanska mörkret. Ännu ett nattuppdrag har inlett för den svenska styrkan som ingår i Task Force Takuba.

– Vi ska inspektera misstänka raketutskjutningsplatser, berättar uppdragspecialisten från Särskilda helikoptergruppen i det interna radiosystemet.

Stämningen i helikoptern är lugn, men sammanbiten. Mali är ett av världens farligaste länder. Illegal handel med vapen, droger och människor, kidnappningar och terroristaktioner är en del av den mörka vardagen i det kustlösa landet i

Västafrika. Att i nattens mörker genomföra skarpa operationer mot landets terroristgrupper med kopplingar till IS och Al Qaida innebär höga risker.

Den multinationella specialförbandsinsatsen Task Force Takuba är en del av den större franska insatsen Operation Barkhane i Mali. Tio europeiska länder ingår i Task Force Takuba vars uppgift är att stödja nationella förband i Mali och Niger i kampen mot terrorism. I februari 2021 var Sveriges bidrag på plats här på den framskjutna operationsbasen i östra Mali. Med 150 soldater och officerare, Black Hawk-helikoptrar, markfordon och transportflyg i form av C-130 Hercules är Sveriges bidrag, näst efter Frankrikes, det största bidraget till den multinationella styrkan. Insatsen är också den mest omfattande specialförbandsinsats som Sverige genomfört.

UPPGIFTEN: AGERA SNABBINSATTSSTYRKA

NÅGRA NYVAKNA, spretiga solstrålar når upp över horisonten någon timmes flygning senare. Så långt ögat kan se breder ett torrt savannlandskap ut sig. Vi kunde vara i Kenya eller Tanzania, men några antiloper eller andra större djur går inte att finna på savannen.

Ménakabasen är utsatt. Jihadisterna är starka i regionen. Granater har upprepade gånger skjutits mot basen och operationer som den i natt är en av rutinuppgifterna för förbandet. Det är främst terroristgruppen JNIM, med Al-Qaida-anknytningar, och ISGS, en IS-grupp i Sahararegionen, som utgör det största hotet mot specialförbanden och säkerheten i landet i stort. Denna natt möter vi dock varken JNIM eller ISGS. Natten har varit händelselös. Den enda

aktivitet som sker är att en ensam, obeväpnad, motorcyklist kör över den öde savannen. Några raketutskjutningsplatser har vi inte heller upptäckt under vår spaning.

Huvuduppgiften för det svenska bidraget till Task Force Takuba är att agera helikopterburen snabbinsatsstyrka vid såväl planerade operationer som vid oförutsedda händelser. Andra uppgifter är att rådgå, assistera och medfölja de maliska säkerhetsstyrkorna. Markoperationer, såväl på egen hand som ihop med andra, genomförs också. Från basen i Ménaka leds, planeras och utgår allt arbete – ett väloljat maskineri som möjliggör att operatörer och helikopterpersonal kan genomföra operationer natt och dag i alla väder, inte sällan med små tidsmarginaler och knapphändig information. Förutom specialförband är även vissa konventionella förband med i den svenska insatsen.

Riskerna är höga. Stridskontakterna är många och hårda för svenskarna. Sjukvårdskedjan är som alltid viktig. Sårade och skadade ur Operation Barkhane och de maliska säkerhetsstyrkorna omhändertas medicinskt under insatsen. Även tillfångatagna motståndare ges kvalificerad vård innan de skickas vidare i fångtransportkedjan. Facit för det egna förbandet är att de klarar sig utan allvarigare skador under insatsen.

KLIMATET UTMANAR

– GLÖM INTE LYFTA på benen när vi landar, påminner uppdragspecialisten från Särskilda helikoptergruppen när helikoptern går in för landning på basen i Ménaka.

Den finkorniga röda öken-sanden yr när helikoptern

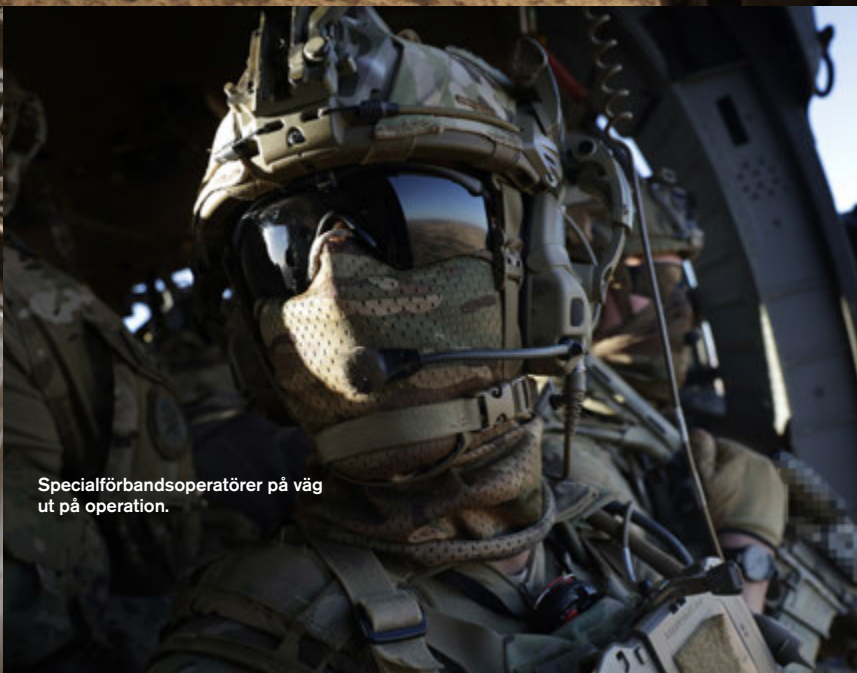

Den svenska styrkan bestod av personal från Särskilda operationsgruppen, SOG, Särskilda helikoptergruppen, SHG, Särskilda transportflyggruppen, STG, samt delar av konventionella förband, bland annat jägarförband.

Det tuffa klimatet krävde ständigt underhåll av helikoptrar och materiel.

Specialförbandsoperatörer på väg ut på operation.

SPECIALFÖRBAND

Klimatet var en utmaning under insatsen. Regnperioden, som börjar i juni och varar i tre-fyra månader, innebar tropiska stormar, regn och kraftiga översvämningar.

Urlastning av trupp i maliska ökn.

Hundekipage ur Särskilda operationsgruppen, SOG. Hunden är en viktig och effektiv resurs som används bland annat för att spåra vapen, sprängämnen och människor.

Stridsskjutning i öknen. Övning är viktigt även vid insats för att samöva förband och förmågor på plats.

närmar sig marken. När gruppen landat står solen redan högt på himlen trots att det fortfarande är tidig morgon. Hettan är ansträngande. Malis finkorniga sand och varma oförlåtande klimat – där temperaturer uppåt 50 grader inte är ovanligt – innebär särskilda utmaningar. Regnperioden innebär andra problem, framförallt tropiskt ösregn och stormar som skapar översvämningar. Det krävs ständig vård och funktionskontroll av personlig utrustning, vapen, system och övrig materiel. Detta gäller inte minst helikoptrarna som ständigt servas av Särskilda helikoptergruppens tekniker.

LOGISTIKEN SÄTTS PÅ PROV

OPERATÖRERNA SVETTIGA OCH dammiga kroppsskydd dimper tungt ner mot golvet inne i ett av de luftkonditionerade tälten på basen i Ménaka. Avrapportering efter nattens operation ska genomföras. Kylskåpskallt vatten svalkar torra strupar. Basen ligger långt från allt – närmsta asfalterade väg ligger 20 mil bort – och ihop med säkerhetsriskerna medför det stora logistiska

utmaningar att transportera allt från vatten till tyngre materiel till campen. Det mesta måste flygas in. Ökenhettan gör att det förbrukas 12 kubikmeter färskvatten i flaska var fjärde eller femte dag enbart av den svenska truppen. Den svenska nationella logistiken koordineras i insatsområdet från Gao i Mali, där det svenska NSE:t, National Support Element, är grupperat. I den inledande fasen av insatsen hade de till sin hjälp Särskilda transportflyggruppen som med C-130 Hercules genomförde flygtransporter och fällningar av såväl materiel som operatörer.

SVENSK CHEF

ATT TASK FORCE TAKUBA är en internationell insats blir tydligt inte minst i matsalen, också den inrymd i ett tält. I matsalskön hörs estniska, tjeckiska, franska, italienska och svenska. På basen huserar ett tiotal olika nationaliteter, som alla ingår i Task Force Takuba. Vissa nationer har bidragit med stabsofficerare till insatsen, andra med större eller mindre truppbidrag ur sina specialförbandssystem och stödförband. Insatsen är unik

ur den aspekten att så många europeiska specialförband och stödförband opererar ihop i en skarp miljö. Sedan tidigare är det svensk-franska samarbetet inom specialförbandssystemet väl utvecklat och som ett kvitto på professionalism och gott samarbete under insatsen erbjuder Frankrike Sverige att bemanna chefspositionen inom Task Force Takuba. I november 2021 lämnade således den franska brigadgeneralen Philippe Landicheff över kommandot för Task Force Takuba till en svensk överste. Under ceremonin var ÖB Michael Bydén på plats i Ménaka samt den franska generalen Laurent Michon, chef över Barkhane-insatsen.

ETTÅRIGT MANDAT

BLACK HAWK-HELIKOPTRARNA som flög i den maliska natten för några månader sedan har nu Malmens asfalt under hjulen igen, redo för nya skarpa uppdrag.

Under första kvartalet 2022 avvecklades det svenska bidraget till Task Force Takuba enligt plan. Sveriges regering och riksdag hade gett insatsen ett drygt ettårigt mandat för att

SPECIALFÖRBAND

Förutom att agera som helikopterburen snabbinsatsstyrka genomfördes längre fordonsburna operationer av den svenska styrkan.

Task Force Takuba verkade i Mali samt Niger. Här sker luftlandsättning av operatörer i Mali.

Brigadgeneral Anders Löfberg, dåvarande chef för specialförbandsledningen, på besök på den framskjutna basen i Ménaka.

verka i Mali och grannlandet Niger.

Sedan den maliska juntan, med överste Assimi Goïta i spetsen, i början på 2022 meddelade att de kommer skjuta fram de utlovade demokratiska valen och det också framkom att han bjudit in ryska legoknektar från Wagner Group att verka i Mali, har flera nationer valt att avveckla sina militära insatser i Mali.

TF TAKUBA LEVER VIDARE

SVERIGES BIDRAG TILL FN-insatsen Minusma påbörjar sin avveckling i höst och Frankrike lämnade Mali i augusti 2022. Frankrike kommer dock fortsätta kampen mot terrorismen i Sahelregionen och Operation Barkhane och det unika multinationella specialförbandskonceptet Task Force Takuba kommer leva vidare. Exakt hur insatsen kommer se ut, vilka nationer som kommer

ingå och vilket land insatsen kommer utgå ifrån är i skrivande stund oklart.

Desto klarare är att Sverige har varit med och gjort skillnad på plats i Mali och Niger och varit en mycket uppskattad samarbetspartner, eller som den franska brigadgeneralen Philippe Landicheff, före detta chef för Task Force Takuba, uttrycker det: "Svenskarnas närvaro bidrog kraftfullt till den strategiska och taktiska framgången för Task Force Takuba under tiden som insatsen pågick.

Förutom de omfattande och moderna materiella resurserna som tilldelats Task Force Takuba är det framförallt den mycket höga kvaliteten på personalen som varit avgörande. Jag skulle vilja hylla professionalismen, den ständiga tillgängligheten och engagemanget hos all personal som ingick i den svenska styrkan." ◀

Särskilda transportflyggruppen genomförde avancerade transporter och fällningar av materiel och förnödenheter under krävande förhållanden under insatsen.

C-130 Hercules, ett viktigt bidrag till insatsen.

SVERIGES MILITÄRA ENGAGEMANG I MALI

MINUSMA

FN:s insats i Mali. Etablerades 2014 och består av en civil och militär del. Sverige bidrar med cirka 220 soldater, som är grupperade i Gao. Mali 16, som sätts upp av Amf 1, är i Mali i skrivande stund och efter dem tar Mali 17, som sätts upp av Livgardet, vid. Mali 17 kommer avveckla styrkan och senast till sommaren 2023 ska avvecklingen vara genomförd.

EUTM MALI

EU:s tränings- och monitoreringsinsats

som tränar och utbildar de maliska säkerhetsstyrkorna. Sverige bidrar med ca 9 soldater och officerare, som är baserade i Koulikoro. F 21 är uppsättande förband. Insatsen planeras att avslutas under 2023.

TASK FORCE TAKUBA

Multinationell specialförbandsinsats, som varit en del av franska Operation Barkhane. Sveriges bidrag inleddes i februari 2021 och mandatet sträckte sig drygt ett år. Det svenska bidraget

bestod av helikoptrar, markfordon och 150 soldater och officerare ur såväl specialförbanden som andra konventionella förband. Under Task Force Takubas inledande fas deltog även Särskilda Transportflyggruppen med transportflygplan i form av C-130 Hercules som genomförde avancerade flygtransporter och fällningar. Basen för det svenska flygtransportbidraget var Niamey i Niger.

Helikopterflottiljen deltog i Task Force Takuba med helikopter 16 Black Hawk. En helikopter vars grundkonstruktion bygger på de erfarenheter USA:s armé gjorde under Vietnamkriget.

SVERIGE HAR DEN senaste versionen, Sikorsky UH-60 Mike. En pilot från sjuttioalet skulle knappt känna igen sig bland all elektronik i cockpit men robustheten finns kvar och har utvecklats.

Black Hawk har två starka motorer som var för sig skulle kunna hålla den 11 ton tunga helikoptern i luften. Och bränsletankar som tätar sig själva vid skottskador. Viktiga system ombord är dubblerade – om något skulle skjutas sönder – och helikoptern har facklor och metallremсор som avleder missiler och inte minst förstärkningar i golv och sidor som skydd mot finkalibrig eld.

IR-dämpare minskar helikopterns infraröda strålning och gör den

därmed svårare att hitta för värmesökande robotar. Som alla helikoptrar i Försvarsmakten är den utrustad med rep och vinsch för att kunna släppa av eller hämta upp personer eller utrustning på platser där det inte går att landa.

ERSATTE PUMA

15 EXEMPLAR AV helikopter 16 köptes in till Försvarsmakten 2011 för att främst ersätta Helikopter 10 Super Puma. Den är något lättare och

snabbare än sin föregångare, med en topphastighet på 280 km/h. Dess uppgifter är framför allt olika typer av transporter: trupp, materiel eller sjuktransporter. Materiel kan transporteras både i kabinen eller hängande under helikopter för att på så sätt göra plats i kabinen för soldaterna som ska använda materielen.

Upp till fyra bårar får plats vid sjuktransport och då kan besättningen på normalt fyra personer utökas med två

läkare/sjuksköterskor.

De helikopter 16 som deltog i Mali var utrustade med extra interna bränsletankar för att kunna flyga längre utan att behöva gå ner för att tanka. Det minskar utrymmet för säten i kabinen men eftersom specialförbanden oftast sitter direkt på golvet för att snabbt kunna ta sig in och ut blev det ingen begränsning av antalet soldater ombord. ◀

Text **Marie Karlsson och Lasse Jansson/Hkpflj** Foto **Stridsfoto**

Helikopter 16 Black Hawk

Tillverkare: Sikorsky Aircraft
Antal i Försvarmakten: 15

Motorer: 2 st General Electric T700-701D, upp till 2 000 hk vardera

Lyftkapacitet: 1 200 kg (ombord), 4 100 kg (externt hängande last)

Toppfart: 280 km/h

Besättning: Fyra personer

Övrigt: Självätande drivmedelstankar, förstärkningar mot finkalibrig eld, ir-dämpare försvårar för värmesökande robotar

DE LADDADE

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/Leds Komm**

MATA DUVOR I PARKEN ELLER FORTSÄTTA I KUNGENS TJÄNST? FÖR MÅNGA OFFICERARE ÄR DET LÅNGT IFRÅN SJÄLVKLART ATT GÅ I PENSION VID 61. VI HAR TRÄFFAT TRE SOM HAR VALT ATT FORTSÄTTA JOBBA.

SOMLIGA KAN INTE gå i pension tidigt nog. Andra väljer att skjuta upp den. Några år eller så länge det går. Som officer född före 1988 har du enligt nuvarande avtal rätt att gå i pension vid 61 års ålder. Men många ombeds eller väljer själva att stanna kvar några år.

– Det rör sig ofta om officerare med en särskild kompetens, som stannar för att exempelvis förbandet ska kunna ta vara på den på ett bra sätt, förklarar Christer K Carlström som arbetar med pensionsfrågor på personalavdelningen på ledningsstaben.

För närvarande är det drygt 300 officerare som arbetar kvar efter 61 år. Av dessa är cirka 180 stycken beviljade det som kallas Enskild överenskommelse – kvarstå i anställning. Den innebär bland annat att medarbetaren får en ekonomisk kompensation genom att 30 procent av lönen avsätts till den statliga tjänstepensionen. I praktiken blir det ett betydande tillskott när personen väl börjar ta ut sin pension, men det går inte att säga hur stort utfallet blir. De extra premierna placeras i den

valbara delen av tjänstepensionen, vilket fyller på de premier som sedan tidigare har betalats in till denna pension.

– Det beror ju på lönen storlek och på vilken avkastning den extra avsättningen ger, säger Christer K Carlström.

Utän en sådan överenskommelse påverkas tjänstepensionen bara marginellt, då det inte betalas in någon tjänstepension efter 61 år, förklarar han. Avsättningen till den allmänna pensionen fortsätter så länge man har en arbetsinkomst som man deklarerar för.

För de officerare du möter på efterföljande uppslag, och som fortsätter arbeta efter sin 61-årsdag, är det dock inte främst ekonomiska skäl som ligger bakom beslutet. I stället handlar det om att få bidra med sin kunskap och sina erfarenheter, och inte minst att ha något att göra om dagarna. ◀

JENNY RINGSTRÖM/FÖRSVARSMAKTEN

OM VID 61

Lars Wikström, Livgardet

”Det är ett kvitto på att man är något”

HAN GJORDE värnplikten på Livgardet och har arbetat nästan hela sin karriär vid regementet i Kungsängen. I dag är överstelöjtnant Lars Wikström 63 år och ställföreträdande garnisonschef. Att fortsätta jobba efter 61 var långt ifrån en självklarhet.

Förlängning efter förlängning har präglat de senaste åren för Lars Wikström. Den första var på två år, och därefter blev det ytterligare ett år. Uppdraget: att arbeta med infrastruktur- och garnisonsfrågor samt att stödja etableringen av det nya Dalregementet i Falun.

– Jag var länge helt inställd på att gå vid 61, men pensionen kommer ganska snabbt emot en när det väl börjar bli dags. Jag fick ett erbjudande som jag tyckte var bra och jag trivdes så bra på jobbet, så jag ändrade mig.

Att han valde att stanna beror på flera olika faktorer. Bland annat mer flexibla arbetstider och den ekonomiska aspekten. Men framförallt att han fick arbeta med frågor som intresserade honom på djupet.

– Jag måste säga att etableringen av ett nytt regemente i Falun lockade. Jag ville vara med och bygga upp något nytt. Det är inte många som fått vara med om det i Försvarsmakten

i dag. Och jag vet att jag har något att bidra med.

Det senaste året när omvärldsläget förändrats har motivationen att stanna kvar till stor del bottnat i just det. Kunskapen från den gamla tiden behövs på regementet. Att han fått möjligheten till förlängning betyder också mycket rent personligen.

– Det är ett erkännande, ett kvitto på att man är något och att jag kan leverera något av värde. Jag känner en stor grad av tillfredsställelse och en tacksamhet över det.

STOR DEL AV LIVET

MEN SNART BLIR det pension på riktigt. Vid det laget hoppas Lars Wikström att Falun hunnit bli en egen garnison och att det blivit lite fart i infrastrukturfrågorna på Livgardet, så att en fortsatt utveckling kan ske och inte tappar tempo.

– Det känns bra, men det kommer vara tufft när det väl är dags att sluta, det är jag helt övertygad om. En stor del av mitt liv har ju varit här. Men jag ser också fram emot mer tid med min fru, jag är aktiv i många föreningar och jag längtar efter mer tid för att åka ut i skärgården och paddla kajak eller vandra i fjällen. ◀

Text **Jenny Ringström**

Håkan Nilsson, I 21

”Det ger energi att starta något nytt”

HÅKAN NILSSON såg en chans att få vara med om att återstarta regementet där allt en gång började för honom. Och han trivdes för bra med jobbet för att dra sig tillbaka bara för att han fyllt 61.

Logistikofficeren Håkan Nilsson tvekade inte att stanna kvar i Försvarsmakten trots att han hade kunnat gå i pension förra året. Han anmälde sitt intresse för en tjänst på Västernorrlands regemente I21, i Sollefteå, i god tid före sin 61-årsdag och tackade omgående ja till erbjudandet om

”DET ÄR JU MÅNGA NYA SOM KOMMER HIT OCH INTE HUNNIT LÄRA SIG ALLTING. SOM ATT GÖRA KUNDVAGNAR I PRIO TILL EXEMPEL.”

befattningen kvartermästare på Anundsjö kompani.

Med nästan 30 års erfarenhet från verksamheten är han rimligen en av dem med störst erfarenhet i gänget som nu startar upp I21 i Sollefteå. Och den gedigna erfarenheten behövs verkligen, säger han.

– Det är ju många nya som kommer hit och inte har hunnit lära sig allting. Att göra kundvagnar i Prio till exempel, säger han med ett lätt skratt.

– Så jag får ju bekräftelser varje dag på att jag har något att bidra med, vilket är en stor del av anledningen till att jag vill fortsätta jobba.

PENDLADE 18 MIL

HÅKAN HAR ALLTID bott i Sollefteå och inledde sin karriär i Försvarsmakten just på I21.

Men under de senaste 20 åren arbetade han på hemvärnets utbildningsgrupp i Härnösand (Västernorrlandsgruppen) och pendlade dagligen 18 mil – ”med 23 fartkameror”. Det var slitsamt, medger han. Så till den grad att om han inte hade fått tjänsten i Sollefteå hade han gått i pension. Men inte slutat arbeta.

– Nej, då hade jag börjat jobba extra på hemvärnsövningar.

Men varför fortsatte du alls?

– Jag kände som sagt att jag hade mer att bidra med till Försvarsmakten, särskilt i arbetet med uppstarten av I21. Och jag har alltid trivts med jobbet.

STARKT BAND

HAN HAR BLIVIT lite av en fixare, visar det sig. Om exempelvis leveranser av de nya sängarna till kasernerna skulle svaja har Håkan en plan B klar; han känner till i vilken lagerlokal det finns gamla sängar att hämta. Och även om han låter ana att han inte tycker att förutsättningarna är optimala för en uppstart – framför allt är tiden för knapp – är det samtidigt något som ger energi och skapar en särskild känsla av samhörighet inom kompaniet.

– Jag har ett starkt band till regementet och området. Jag började på I21 1984 och även när jag flyttade till T3 tvärs över älven höll vi ofta till i I21:s kaserner.

Men Håkan har inga planer på att stanna kvar någon längre tid. Hans mål är att få vara med om att få igång I 21. Sedan blir det dags att lämna yrkeslivet. ◀

NILSSON

HÅKAN NILSSON
MÄTERORNS ÅRSRESENTE
För Årsavgift betygsatt

Peter Hagsköld, Helikopterflottiljen

”Mina batterier var inte slut”

SOM 70-ÅRING är Peter Hagsköld flygvapnets äldste officerare. Hans senaste försök att gå i pension – för tre år sedan – misslyckades. ”Så länge jag behövs och tycker att det är roligt vill jag fortsätta jobba”.

Så gick februari över i mars, månaden då major Peter Hagsköld skulle gå i pension. Han var 67 år och hade alltså jobbat sex år extra. ”För att det var roligt, för att jag var behövd och för att jag behövde något att göra om dagarna”.

Han hade aldrig ens övervägt att gå i pension vid 61 års ålder. Men 2019 verkade det som att det skulle ske. Alla papper var inskickade, allt var klart för ett liv som pensionär. Ett ”äntligen” skulle förvisso varit malplacerat i sammanhanget; han kunde gärna tänka sig att fortsätta jobba. Och bara några dagar in på Peters sista månad vid helikopterflottiljen, som varit hans arbetsplats i närmare 20 år, frågade chefen om han möjligen skulle kunna tänka sig att stanna kvar. Trots allt.

– Det gick fort, deras förfrågan kom lite väl sent men jag tvekade egentligen aldrig. Jag var inte klar med Försvarmakten, mina batterier var inte slut.

Däremot svarade han inte ja utan att tänka efter. En alldeles nödvändig förutsättning för att han skulle fortsätta var att han verkligen behövdes. Det sociala sammanhanget som jobbet ger är viktigt, medger Peter. Men det räcker inte.

– Min chef, som jag också känner väl, försäkrade mig om att det inte alls bara handlar

om att ”jag är trevlig”.

Sagt och gjort. Den sista fredagen i mars 2019 gick Peter i pension från Försvarmakten. Måndagen därpå kom han tillbaka till jobbet. Huvudskälen till att han stannade var desamma som tidigare. Det ena är en kombination av att han behövdes och att han tycker om sitt jobb. Det andra att hans hustru har flera år kvar till pension.

– Vad skulle jag göra om dagarna ensam hemma som pensionär? Som inte har någon stor hobby jag vill ägna mig åt?

Han har alltid vetat att han behöver en hobby när han till slut lämnar arbetslivet, något att ägna sig åt utöver barnbarn och hushållsarbete. Men just

”VAD SKULLE JAG GÖRA OM DAGARNA ENSAM HEMMA SOM PENSIONÄR? SOM INTE HAR NÅGON STOR HOBBY ATT ÄGNA MIT ÅT?”

nu är jobbet det närmaste en hobby han har. Den smittande energin och entusiasmen när han pratar om det gör det omöjligt att avfärda formuleringen som floskel.

INTE FÖR PENGARNA

MEN PENGARNA DÅ? Peter säger att det inte handlar om det. Samtidigt konstaterar han pensionen faktiskt kommer att bli något högre än vad han har i grundlön när han avslutar sitt yrkesliv nästa år. Detta delvis som ett resultat av lägre inkomstskatt efter 65 års ålder.

Och valet att fortsätta jobba handlar också till del om sådana saker som att stötta yngre

kolleger (”men jag möter få unga i Försvarmakten – de har inte riktigt hunnit upp genom systemet än”), och att få bidra med sina 50 års erfarenhet ”i en organisation som behöver växa nästan fortare än vad som ibland ter sig möjligt”. Men främst handlar det om egen lust och att känna att han gör något meningsfullt om dagarna.

– Så länge jag tyckt att det är roligt och så länge jag varit behövd i organisationen har jag velat fortsätta arbeta. ◀

Pansartåget Boden färdigställdes i början av juni 1940. Dess treaxliga malmvagnar hade försetts med en lådförmig överbyggnad utanpå vagnskorgen. Pansartågens ånglok av typen littera J var avsedda för lokaltåg med kort aktionsradie och egentligen dåligt lämpade för uppgiften.

KORTLIVADE PANSARTÅG

Svenska pansartåg ingick i försvaret av gränsen mot Narvik, efter Tysklands angrepp på Norge 1940. Men tågens historia blev kort, trots deras goda eldkraft.

Text Per Iko/Försvarsmakten Foto Järnvägsmuseet

ISVERIGE HADE JÄRNVÄGEN under sent 1800-tal blivit allt viktigare för militära transporter. Generalstaben ställde krav på bansträckning och kapacitet. Första världskrigets erfarenheter av järnvägar och pansartåg studerades ingående. Under Finlands och de baltiska staternas kamp för

självständighet hade pansartåg spelat en stor roll.

Tysklands anfall mot Norge den 9 april 1940 ändrade förutsättningarna för försvaret av övre Norrland. Området mellan Kiruna och den norska gränsen saknade annan förbindelse än Malmbanan. En fientlig operation skulle vara >

Eftersom den dubbla luftvärnskulsprutan sköt 8 mm pansarbrytande ammunition varvad med spårlyssammunion, kunde Furugård konstatera att elden låg rätt. Detta är dock pansartåget Boden vid ett senare tillfälle.

hänvisad till området längs järnvägen.

Chefen för Övre Norrlandsgruppen, generalmajor Archibald Douglas, gjorde därför en framställan till Försvarsstaben om att få bygga två provisoriska pansartåg. Den 25 april anmodades SJ att ställa två ånglok, två öppna godsvagnar och tre malmvagnar till förfogande.

PLÅTFÖRSTÄRKTA GODSVAGNAR

ÅNGLOKEN FÖRSÅGS MED 10 mm pansarplåt och med siktskåror där fönstren suttit. Däremot var det inte möjligt att bepansra ångpannan. Pansartåget Kiruna byggdes vid LKAB mekaniska verkstad. De två godsvagnarna försågs med väggar av plåt med framväggarna förstärkta med ytterligare en plåt. De tre malmvagn-

narna byggdes på liknande sätt vid järnvägsverkstäderna i Notviken utanför Luleå för pansartåget Boden.

I Kiruna befann sig 14:e specialkompaniet från I 19 och kompaniet bemannade och utrustade pansartåget Kiruna.

Pansartåget Boden hade en kanonvagn först och en sist med vardera en 57 mm kaponjärkanon och två kulsprutor. Luftvärnsvagnen gick som andra vagn. Eftersom loken gick mitt i tågsätten fanns signalsystem i form av linor,

” Pansartåget Boden hade en kanonvagn först och en sist med vardera en 57 mm kaponjärkanon och två kulsprutor. ”

I den främre vagnen monterades en 37 mm pansarvärnskanon m/38 och två kulsprutor m/36. Därefter kom loket och sist gick en luftvärnsvagn med en dubbel luftvärnskulspruta samt två flyttbara kulsprutor. Besättningen utgjordes av 25 man inklusive lokförare och eldare.

fälttelefon, knappsignaler och flaggor från vagnarna.

I Norge var samtidigt tyskarna hårt trängda. Tyska krav på förstärkningar genom Sverige kunde väntas. Ett avslag skulle innebära en stor risk för krig. General Douglas hade därför den 8 maj givit order till chefen för I 19, överste Sven

I överbyggnaden på vagnarna i pansartåget Kiruna var skottgluggarna försedda med pansarluckor på insidan. Ytterligare två pansartåg planerades, Östersund och Malmö, men byggdes aldrig.

Ramström, att ytterst diskret planlägga en operation för att ta Narviksområdet. I planen skulle pansartåget Kiruna understödja med utgångsläge i Vassijaure-tunneln. På kvällen den 18 maj hade högsta beredskap beordrats.

TYSK ELDGIVNING

SÅ VAR FÖRUTSÄTTNINGEN när Kiruna avgick på sin premiärtur till Vassijaure den 20 maj. Med följde överste Ramström som i tåget delgav sin stab ordern. Under färden stannade tåget längs linjen för att bekämpa ”fientliga mål” i form av stenar och stubbar. Väl framme i Vassijaure syntes regementschefen vara nöjd och bjöd besättningen på kaffe.

Sent samma eftermiddag observerade chefen för 14:e specialkompaniet, löjtnant

Bo Furugård, ett flygplan som närmade sig österifrån mot Vassijaure. Han skickade då upp en van skytt i luftvärnsvagnen. När flygplanet, som Furugård identifierade som ett tyskt Dornier Do 26 sjöflygplan, var inom skotthåll

skydd hade den 21-årige Sven Sjöberg från Pitholm träffats dödligt.

Något anfall mot Narvik genomfördes aldrig. Pansartågen användes längs Malmbanan och i Bodenområdet och vid några tillfällen övades under

”Innan han hunnit kasta sig i skydd hade den 21-årige Sven Sjöberg från Pitholm träffats dödligt.”

beordrade han eld. En luftvärnstropp grupperad söder om järnvägsspåren öppnade också eld.

Plötsligt hörde Furugård och de övriga som befann sig vid stationshuset ljudet av bogvågsknallar. Det tyska flygplanet hade besvarat elden. Innan han hunnit kasta sig i

stöd med andra förband. Tågen visade sig ha stor eldkraft, och deras pansarförstärkning klarade finkalibrig eld men inte från pansarvärnsvapen. Redan i augusti 1941 avställdes emellertid vagnarna i Notviken och loken återgick till SJ. Pansartågen fanns dock kvar i krigsorganisationen ända till 1949. ◀

SMARTARE SKÄRMTID

Arne Lamberth hade inte tävlat på tio år. Då, under SM-tävlingarna i juni, gav han sig upp i flygplanet och snuvade svenska fallskärmshoppare i landslaget på två guldmedaljer.

Det krävs både mental styrka och fysisk uthållighet för att manövrera skärmen under precisionshoppning.

TÅLAMOD. Och målmedveten träning. Utan det kommer man inte långt inom fallskärmshoppning. Alltså ungefär som för vilken idrott som helst. Men Arne Lamberth, major vid Markstridsskolan och Arméstaben, understryker att just tålmodet nog kan prövas lite extra hos den som siktar mot toppen inom hoppning.

– Det tar nog sju-åtta år innan du som ny fallskärms-hoppare kommer upp till en nivå där du kan konkurrera med de bästa, säger han.

Men, påpekar han, det är som bekant inte alltid målet som är det viktiga. Att träna fallskärmshoppning handlar om att stärka dig både fysiskt och mentalt och ger också väldigt mycket socialt.

STOR SPORT INTERNATIONELLT

SJÄLV BÖRJADE HAN hoppa 1984. Men även om fallskärmshoppning ännu var en försvarsmaktsidrott bedrev han träningen privat, i Linköpings fallskärmsklubb och parallellt med officersstudierna.

– Fallskärmshoppning är en av de största militära idrotterna i världen. Och i andra länder har den en mycket högre status än i Sverige, konstaterar Arne.

För att bli en bra fallskärms-hoppare krävs förstås fysisk träning. Arne lägger ner åtskilliga timmar i veckan på såväl löpning som styrketräning. Utöver en god allmänfysik behöver en hoppare vara särskilt stark i överkroppen, för att orka hantera skärmen med hög precision under hoppet, förklarar han.

Men det krävs förstås också en stor mängd teknikövning, något som av naturliga skäl kan vara utmanande med tanke på förutsättningarna. Utöver själva riggen, alltså skärmen med tillhörande sele, krävs tillgång till flygplan och pilot

– och lämpligt väder. Därför är fallskärmsidrotten i hög grad beroende av de 17 klubbar som finns i Sverige.

TÄVLINGSUPPEHÅLL PÅ 10 ÅR

NÄR ARNE TRÄNADE som mest mellan 1995 och 2010 byggde han en anordning som lät honom öva de sista tre meterna av ett hopp, utöver klubbträningarna. Anordningen hängde i "det högsta taket" han kunde hitta, i ett fordonsgarage på Markstridsskolan i Kvarn där han började arbeta 1998. Där övade han under en period något hundratal hopp efter jobbet tre kvällar i veckan.

Han blev snart riktigt duktig och 2001 vann han sina första guld i precisionshoppning, både individuellt och i lag. Då

hade han förstås ingen aning om att han skulle lyckas göra om bravaden 21 år senare, och det efter ett tävlingsuppehåll på tio år. ◀

Text **Henrik Lundqvist**
Rådmark/Leds Komm
Foto **Lennart Vestbom**

Arne tävlar för Linköpings fallskärmsklubb och har bland annat elva guld i laghoppning.

FALLSKÄRMSHOPPNING I SVERIGE

» **Militär anknypning:** Sporten föddes ur militär verksamhet och är stor i militära sammanhang internationellt.

» **Antal klubbar:** 17.

» **Antal utövare:** Cirka 1 300. (antal medlemmar i Svenska fallskärmsförbundet).

TÄVLINGSGRENAR:

» **Formationshoppning.** 2-,4-,8-, 16-manna, fritt fall.

» **Vertikal formationshoppning.**

Som ovan men med huvud eller fötter mot marken.

» **Friflygning.** Kan liknas vid konståkning i fritt fall.

» **Precision.** Landa på en punkt 2 cm i diameter.

» **Canopy piloting.** Flygning över marken.

» **Kalottformation.**

Formationsflygning med skärmar.

» **Speed skydiving.**

Hastighetstävling, fritt fall.

70 ÅR AV VILJA, MOD OCH UTHÅLLIGHET

Representanter från utbildningens alla årskullar fanns på plats, till och med från den allra första – 1952:års kull.

I augusti uppmärksammades fallskärmsjägarnas 70-års jubileum i Karlsborg under en helg, då representanter från utbildningens alla årskullar fanns på plats. Till och med från den allra första: 1952 års kull.

– Fallskärmsjägarna har tillfört Försvarsmakten en förmåga av självständiga, tänkande, handlingskraftiga och flexibla soldater och chefer. Individier som, med sina fysiska förutsättningar och mentala förmåga, vågat, velat och kunnat hantera vilka situationer som helst, säger **Peter Forsberg** ordförande för fallskärmsjägarnas kamratförening Fallskärmsjä-

garklubben som arrangerade helgens jubileum.

Under helgen kunde både allmänhet och tidigare fallskärmsjägare träffa dagens fallskärmsjägare, titta på deras utrustning och de system de arbetar med idag. Flera fällningar genomfördes och under lördagen kunde ett moment som innehöll fallskärmshoppning i Vättern, följt av ett stridsmoment beskådas.

Kapten **Viktor Janderberg** är chef för fallskärmsjägarskvadronen i Karlsborg och konstaterar att andan som var stark i början av 1950-talet – och som kanske bäst formuleras i

3 550 fallskärmsjägare har utbildats sedan 1952.

skvadronens motto: vilja, mod, uthållighet – fortfarande är högst påtaglig.

– Andan av föregångsmanskap finns också kvar, säger Janderberg. ◀

SIFFRAN

190 000

Så många besökte Flygdagen 2022 i Uppsala den 27 augusti.

VISSTE DU ATT

... **spöksymbolen** som sitter på varje supersportbil från Koenigsegg kommer från en av Sveriges äldsta flygvapenskvadroner, på tidigare F 10 i Ängelholm? De kallade sig Spökskvadronen och biltillverkaren ärvde deras symbol när flottiljen lades ned och Koenigsegg flyttade in i hangaren 2003.

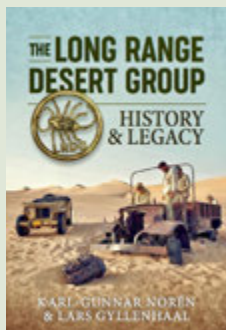
The Long Range Desert Group: History & Legacy

KITTLANDE OM LEGENDARISKT FÖRBAND

BOKEN OM ALLA specialförbands föregångare (nå, i vart fall förebilden för Special air service, mer kända som SAS) har nu kommit i en ny reviderad upplaga.

Berättelsen om den brittiska specialstyrkan LRDG (Long range desert group), som bildades 1940 och var aktiv till 1945, aktualiserades när brittena häromåret återuppräktade förbandet i Mali, under FN-flagg.

– Vi kunde i bokens första upplaga exklusivt berätta om en svensk länk i form av **Bill "Swede" Ander-**

The Long Range Desert Group: History & Legacy gavs först ut 2019. Den reviderade upplagan kom ut i år.

Bill "Swede" Andersson.

son som tillhörde det ursprungliga förbandet. I nya upplagan tar vi även upp generallöjtnant **Dennis Gyllen-sporre** eftersom han kom att vara högste chef för förbandet under dess första och rätt så dramatiska månader, säger **Lars Gyllenhaal** som skrivit boken tillsammans med **Karl-Gunnar Norén**.

För övrigt går intäkterna från den brittiska upplagan till Ukrainas försvarsmakt. ◀

MARSCHPÄRS

NÄSTAN 300 SVENSKAR genomförde Nijmegenmarschen i Nederländerna, tillsammans med runt 6 000 militära deltagare. Extrem hetta gjorde att den första marschdagen ställdes in och resterande dagar präglades av både utmanande värme och regnoväder.

Den i normala fall 16 mil långa marschen (i år 12 mil p.g.a. inställd första dag) gick för 104:e gången och är en utmaning både fysiskt och psykiskt, och lockar militärer och civila från hela världen. Bland de militära deltagarna var 34

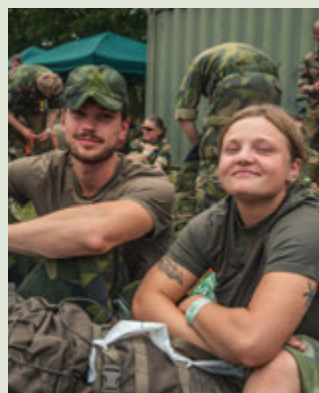
länder representerade på Kamp Heumensoord, den militärbas som byggs upp tillfälligt för marschen.

Sverige har varit representerade sedan 60-talet.

NIJMEEGEN-FAKTA:

Det svenska deltagandet i Nijmegenmarschen anordnas av Försvarsutbildarna på uppdrag av Försvarsmakten. Både Försvarsmaktens personal och frivilliga försvarsorganisationer liksom hemvärn deltar i marschen.

Marschen är 16 mil totalt,

Ludvig Eklund och Tuva Durgé genomförde marschen för första gången.

runt 4 mil per dag, och deltagarna går olika slingor runt staden Nijmegen varje dag. ◀

HEMVÄRNET I RUTAN

Isak Sjöström, Södertörnsbataljonen, en av de fyra instruktörerna.

Under juni spelades nya tv-serien Kompani Svan in i Kalixfors, strax utanför Kiruna. Realityserien leds av Gunde Svan och Mikael Tornving och går ut på att tolv kända personer genomför militär grundutbildning med hjälp av tre instruktörer från hemvärnet.

Programmets förlaga Kompani Lauritzen har gått tre säsonger i Norge med stor framgång. I december förra året kontaktade produktionsbolaget Strix Försvarsmakten och efter beredning av ekonomiska och juridiska förutsättningarna beslutades att Försvarsmakten skulle låna ut viss materiel och att serien skulle stödjas av Hemvärnet. Mikael Tornving är dessutom aktiv i hemvärnet och Gunde Svan var det också tidigare.

Hur gick inspelningen då? Isak Sjöström, till vardags ledarutvecklare på Ica och ställföreträdande plutonchef på

Södertörnsbataljonen, var en av de fyra instruktörerna som ledde deltagarna genom både psykiskt och fysiskt påfrestande moment.

Hur var det att stå framför kameran?

– Det gick snabbt att finna sig i att kamerorna var där och vi instruktörer gjorde som vi brukar göra, att kamerorna var med gjorde faktiskt ingen större skillnad i de flesta situationer, säger Isak Sjöström.

Hur klarade sig deltagarna tycker du?

– Bra över lag, även om den fysiska kapaciteten var varierande. Men många tog igen det med ett kreativt tänkande och situationsanpassning. De som imponerade mest var de som haft rädslor historiskt men som överkom dem i övningarna, säger Isak.

Något speciellt minne som sticker ut från de 21 dagarna i Kalixfors?

– Det fanns ett väldigt fint

ögonblick när en grupp gick i mål efter en intensiv orienteringstävling. Efter målgången föll hela laget ihop utanför logementet, de var verkligen helt slut. Då stormade en deltagare in på logementet och vi instruktörer hann tänka att det var något riktigt tokigt på gång, när deltagaren kom ut igen med en flaska vatten och gav den till den mest utslagne i gänget med orden ”drick inte upp allt, jag vill att det räcker till alla”. Då blev jag faktiskt rörd. Var utanför Försvarsmakten går det att hitta det kamratskapet? <

FAKTA / KOMPANI SVAN

- >>> Premiär 3/10 på Kanal5 och Discovery+
- >>> Programledare är Gunde Svan och Mikael Tornving
- >>> 12 kändisar testar det militära i 12 avsnitt
- >>> Fyra instruktörer från Hemvärnet
- >>> Fokus på gruppen, tänkande och pushande

Har du också en fråga om Försvarsmaktens uniformer, traditioner eller liknande? Ställ den till förvaltare Patrik Laestadius. Mejla frågan till ff-red@mil.se så kan du få svaret i kommande nummer av Försvarets Forum.

NYORDNING FÖR MEDALJER OCH ORDNAR

Under sommaren beslutade riksdagen om att anta ett nytt officiellt belöningsystem, som alltså styr hur tilldelning av bland annat medaljer och ordnar ska ske. Delar av beslutet påverkar även Försvarsmakten.

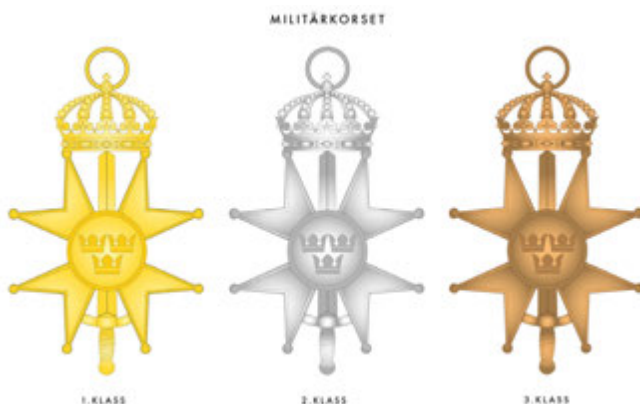
VAD HANDLAR RIKSDAGENS BESLUT OM?

Det handlar om riktlinjer för ett modernt system för offentlig belöning. Det nya systemet har som uppgift att uppmärksamma och belöna såväl svenska som utländska medborgare för förtjänstfulla insatser som är av stor betydelse för samhället. Propositionen nämner att sådan förtjänstfull insats handlar om insatser som är av sådant slag att de bör belönas på en nationell nivå.

Utöver de officiella belöningarna omfattas även riktlinjer om Sveriges allmänna flaggdagar. Detta kommer i sinom tid troligen påverka våra salutdagar.

HUR SKA DET GÅ TILL MED FÖRSLAG OCH NOMINERINGAR?

Genom ett centralt och enhetligt system för belöning ska en gemensam utgångspunkt gälla för vilka insatser som kan komma i fråga för belöning. För Försvarsmaktens del kommer detta troligen innebära en centralt styrd process där förslag sänds från förband till Högkvarteret

Militärkorset ska vara rikets tapperhetsdecoration.

och sedan bedöms av ÖB:s medaljberedning, varefter ÖB lämnar Försvarsmaktens förslag till Ordensrådet (för ordensvärdigheter) eller till regeringen (för tapperhetsdecorationer och regeringens medaljer). Exakt hur detta ska gå till är under beredning vid Högkvarteret.

VAD INNEBÄR BESLUTET FÖR FÖRSVARSMAKTEN?

Riksdagen har beslutat att Svärdsordens militärkors ska vara rikets tapperhetsdecoration och det innebär att Försvarsmaktens förtjänstmedalj med svärd kommer att läggas vilande.

Förtjänstfulla insatser på nationell nivå eller för myndigheten ska belönas med utmärkelser ur det centrala systemet. Förtjänstfulla insatser på det lokala planet är något

som förbandscheferna av tradition har haft att hantera. Det går att fundera på hur denna lokala nivå ska hanteras för att inte hindra förslag till Svärds- och Nordstjärneorden och särskilt ordensmedaljerna. Min bedömning är att Försvarsmakten efterhand måste ställa om sitt förhållningssätt till riksdagens beslut angående bärbara utmärkelser och samtidigt vara aktiv i förslag till ordensrådet.

Försvarsmaktens medaljer för grundutbildning, reservofficerare, GSS, hemvärnsoldater och medaljen för internationella insatser berörs inte av riksdagsbeslutet.

Utmärkelsen för Nit och Redlighet i Rikets tjänst blir kvar oförändrad med 30 tjänsteår som statens riktlinje för vad som krävs för att få en utmärkelse för tjänstgöring i staten.

I varje nummer av Försvarets Forum presenterar någon från Armémuseum ett av alla de föremål som finns i samlingarna. Den här gången berättar intendent Andreas Ohlsson om ett nytt föremål som påminner om civilsamhällets betydelse i krig.

LJUS I FÅNGMÖRKRET

”HE NEEDS YOUR HELP!”, vädrar skriften på framsidan av det lilla tändstickplånet. Det är 1970-tal och Vietnamkriget gör sig påmint i USA. På tändsticksplånet syns en ökänd krigsfånge och budskapet förtydligas på baksidan där versalskriften ber om uppmärksamhet för att få hem männen i säkerhet. Vidare står att bara ett enat USA och civilsamhällets engagemang kan göra skillnad i arbetet.

Totalt 726 amerikaner blev tagna som krigsfångar under Vietnamkriget. Det kan jämföras med drygt 130 000 under andra världskriget och 7 140 under Koreakriget. Under 1970-talet ville man inte upprepa de tidigare misstagen och istället påminna allmänheten om de isolerade männen.

Organisationen VIVA, Voices of Vital America, stod bakom initiativet att tillverka olika

produkter för att få allmänheten att agera. Särskilt collegestudenterna Carol Bates Brown och Kay Hunter var drivande och ville bidra med stöd till amerikanska trupper till skillnad från de många protester och demonstrationer som pågick samtidigt. VIVA drevs ideellt och opolitiskt av just engagerade studenter med huvudsäte i Los Angeles och kom att bli pionjärer i arbetet med att uppmärksamma krigsfångar och saknade i strid.

DE FLESTA KOM HEM

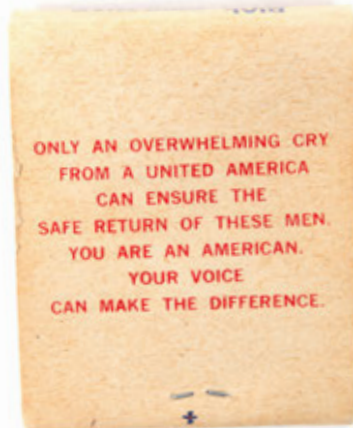
FÖR DEN BREDA allmänheten steg uppslutningen och engagemanget för amerikanska krigsfångar till en helt ny nivå jämfört med tidigare. Organisationen VIVA satsade resurser på att tillverka smycken som distribuerades i miljontals exemplar där enskilda krigsfångars namn trycktes på armband

gjorda av koppar och mässing. Allt för att hedra och påminna om de som satt ensamma och kanske fysiskt misshandlade hos nordvietnameserna. Av krigsfångarna i Vietnam återkom slutligen 661 personer till amerikansk mark där tändsticksplån och armband bidrog till att hålla hoppets låga brinnande om deras snara hemkomst.

VIVA avslutade sin verksamhet 1976 då intresset för krigsfångar mattades av betydligt när Vietnamkriget äntligen var över. Föremålet är nytt i Armémuseums samlingar och inkom som gåva från Sjöfartsmuseet Akvariet i Göteborg. ◀

Text Andreas Ohlsson, Intendent Armémuseum

Källor: National Museum of American History – Behring Center Veterans of Foreign Wars

VAD SÄGER VI EGENTLIGEN?

Det är inte alltid enkelt att förstå vad militärer menar. Som i alla branscher förekommer ord och begrepp som inte alltid landar klockrent i örat hos en oinvigd. Ibland är orden specifikt militära, men oftast är det vanliga ord som har fått en annan betydelse. Här är några – med försök till förklaringar dels utifrån ordböcker, dels utifrån hur de används.

”Chef X:e kompaniet”. Om det är av okunnighet, sparsamhet eller annat skäl är oklart, men militärer använder ogärna prepositionen ”för” när de exempelvis ska beskriva en chefsroll (vad personen är chef för ...). Möjligen är det färgat av det avskalade språk som ofta används vid ordergivning. Språkligt är det hur som helst fel att utelämnas prepositionen.

Counter-UAS är förmågan att upptäcka och agera mot obemannade luftfarkoster, exempelvis drönare. UAS står för Unmanned aircraft system.

Framrycka. Att förflytta sig till en bättre position i terrängen.

Förplägnad. I civila sammanhang betyder förplägnad mat och dryck. I militära sammanhang utvidgas dock betydelsen till att omfatta även sådant som rör hygien.

Infallsport. Militärstrategisk viktig förbindelse, via vilken partnerländerns förband kan tillföras för att förstärka Sveriges försvar vid kris eller krig.

Leave. En svensk soldat i internationell insats åker aldrig på ledighet, alltid på leave. Det är givetvis det engelska uttrycket för ledighet som cementerats i den svenska militäriskan.

Långräckviddig. Inget konstigt med det ordet, eller hur? Det är bara det att det är fullkomligt

BEZAV MAHMUD/STRIDSFOTO

En soldat förbereder en Archer-pjäs för så kallad långräckviddig bekämpning under beredskapskontrollen norr om Kalix i augusti.

hitte-på (nä, alla ord är förstås i strikt mening påhittade). Betydelsen är ungefär vapen med lång räckvidd, men ordet kan också användas som i formuleringen ”långräckviddig bekämpning”.

Mission. Används omväxlande med ”internationell insats”. Somliga hävdar att det är fel – att mission handlar om att sprida kristen religion. De som har koll på språket vet att ordet även har betydelsen uppdrag eller större uppgift.

Nedkämpa. Betyder ungefär oskadliggöra (”försätta ur stridbart skick”) med våld.

Omfallsplanering. Betyder ungefär att man upprättar en ”plan B”, för att kunna möta en oväntad, men inte osannolik, utveckling. Ordet används för all del inte bara inom det militära, men förekommer påfallande ofta i sådana sammanhang. Kanske för att näringslivet i stället gärna använder den engelska motsvarigheten contingency planning.

Operativ transport. En operativ transport är en sådan transport som sker som en del av en operation, exempelvis en övning. Begreppet tycks ofta användas i militära sammanhang för att inskräpa aktionens särskilda tyngd. ◀

ANGENÄMA UTMANINGAR

När intresset för försvaret växer ökar också trycket på Armémuseum. Fler vill lära sig mer om Sveriges försvar. Intendent Stefan Blomberg välkomnar de ökade krav det innebär.

SVERIGE HADE FÖR inte så länge sedan en annan typ av försvar. Det stående invasionsförsvaret, tänkt att försvara landet vid ett traditionellt anfall mot landets gränser. Vid full mobilisering skulle 800 000 man kunna kläs i uniform. Det kalla krigets försvar var annorlunda mot det vi har i dag, i en värld som också den var annorlunda med sin tydliga uppdelning mellan öst och väst. Och länge såg det ut som att ordningen skulle se

ARMÉMUSEUM

Allt fler besöker Armémuseum.

” Det samhällsförankrade försvar som under decennier var en självklar del har för många blivit något närmast abstrakt. ”

ut just så, i en evig balans mellan de två blocken. När så 1980-tal gick över i 90-tal var plötsligt så mycket annorlunda. Världen rustade ner och i Sverige ersattes successivt det stående invasionsförsvaret med det betydligt mindre, rörliga insatsförsvaret. Ett försvar som under tider blev så pass rörligt att det syntes mer på uppdrag utomlands än här hemma.

För inte så länge sedan hade vi också ett försvar som på ett annat sätt var förankrat i samhället. Jag var själv en del av det, en del av de stora kullar som varje år mönstrade och senare kallades in till mer eller mindre önskade poster. För min del var året 1985, med en försvarspolitisk situation som då var allt annan än avspänd med fortfarande ett par år kvar till murens fall.

När vi på museet berättar om det moderna försvarets historia är det ofta män som själva deltagit under de här åren som fyller i med egna erfarenheter av värnplikt, under den alltmer mytiska kalla kriget-perioden. Perioden då lilla Sverige hade ett så stort och starkt försvar att vi kunde stå emot allt och alla. Som det ofta heter i dag – om det verkligen hade blivit så vet vi dessbättre inte.

Men efter det blir det tystare, åtminstone när det gäller självupplevda erfarenheter från värnplikt. Frågorna kring försvaret är dock desto fler

och intresset växer stadigt. Inte minst från dem som stod utanför då värnplikten låg vilande.

Det samhällsförankrade försvar som under decennier var en självklar del har nu för många hunnit bli något närmast abstrakt. Med kriget i Ukraina har intresset för vårt ämne på kort tid ökat på så många plan. Försvaret möter nu ett stort antal män och kvinnor som på olika sätt vill delta. Och vi inom museerna märker av ett lika stort intresse kring hur försvaret sett ut och fungerat.

Det här ökande intresset ska naturligtvis tas tillvara, även om det innebär utmaningar både för Försvarsmakten och för oss som arbetar med vår gemensamma historia. Och det är faktiskt ingen oangenäm uppgift alls.

Stefan Blomberg

Intendent på Armémuseum och arbetar främst med försvarets fordonshistoria..

HÖG SPÄNNING

Ett ordentligt oväder drar in mot en av Malistyrkans tillfälliga baser ute i öknens utanför Gao. Först slår vinden som byts mot blåstrände sand och sist kommer regnet, blixtnarna och åskan.

BILDEN

Foto *Jimmy Croona/Stridsfoto*

Posttidning B

FÖRSVARSMAKTEN

Försvarets forum, SE-107 85 STOCKHOLM

Jobba med

SÄKERHETSTJÄNST

i nationell och internationell kontext.

”Vårt mål är att personalen ska stanna länge på bataljonen. Genom att jobba här och nu, stå långt fram i utvecklingen och vara en utmanande arbetsplats blir vi en attraktiv arbetsgivare.”

Jim Stalpe, chef 13:e säkerhetsbataljonen

13:e säkerhetsbataljonen motverkar säkerhetshotande verksamhet och drivs i samarbete mellan armén, marinen och flygvapnet.

Skicka din intresseanmälan till:
lg-13sakbat-rekrytering@mil.se
eller läs mer och ansök på jobb.forsvarsmakten.se

FÖRSVARSMAKTEN

LIVGARDET